

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.1.1 Valdkonnapädevus, lihtsustatud õppekava

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;

- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

1.2. Ainevaldkonna õppeained ja maht

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus.

Eesti keelt õpitakse 1.–9. klassis, kirjandust 5.–9. klassis.

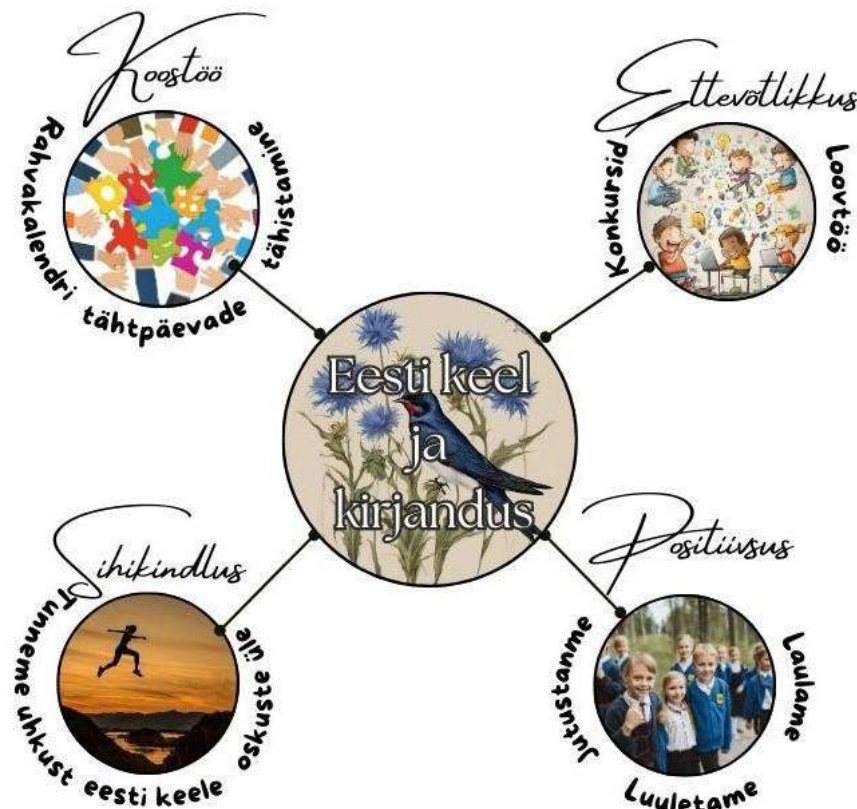
Ainevaldkonna õppeainete nädalatundide maht on kooliastmete kaupa järgmine:

õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Eesti keel	19	11	8
Kirjandus		4	6

1.2.1 Ainetundide jaotus, lihtsustatud õppekava

õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Eesti keel	24	21	18

1.3. Ainevaldkonda kooli väärtuste toetus

1.4. Ainevaldkonna võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaülevalt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda.

1.4.1. Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, nende üle arutlemise reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes.

Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega loob sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kirjandusõpetuses kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetilisel ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse

ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Digipädevus. Nii õppimisel kui ka kodanikuna tegutsedes toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas kasutatakse digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi; leitakse ja säilitatakse digivahendite abil infot ning hinnatakse selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaletakse digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutatakse probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suheldaks ja tehakse koostööd erinevates digikeskkondades; ollakse teadlik digikeskkonna ohtudest ning osatakse kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgitakse digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

1.4.2. Ainevaldkonna õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad pädevuste saavutamist teistes valdkondades. Keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele ja kirjanduse valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingut toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeelte õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodustemaalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodustundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse 4 silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

Kunstiained. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

Kehaline kasvatus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamise kaasaegsusi ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

2. AINEKAVAD

2.1. Eesti keel

2.1.1. Õppeaine kirjeldus

Eesti keele oskus on nii aineõpetuse eesmärk kui ka õppekavas sätestatu omandamise alus. Eesti keele oskus kõnes ja kirjas pole üksnes inimese identiteedi, tema mõtlemis- ja tundevoime kujunemise alus, vaid ka jätkusuutliku ja enastjuhtiva õppimise eeldus kogu edasiseks eluks. Kui õpilane mõistab eesti keele tähtsust sotsiaalse suhtluse vahendina ja rahvusliku kultuuri kandjana, kujuneb ta täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks, kes suudab ennast erinevates suhtlusolukordades selgelt ja ladusalt väljendada, mõistab erinevaid tekste, on võimeline argumenteerima ja mõtestatud teksti looma.

1.–4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgid. I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme, 4. klassis vähemalt neli tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest.

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamisoskust.

I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist.

Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjutajad aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada.

Ilukirjanduse tervikteoste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumusi, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ning keeleteadlikkus. Siingi on eesti keele õpetamise keskmes (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada hoiakuid.

Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada multimodaalses suhtluses eri kanaleid ja keskkondi (sh netikeskkonda), oskust arvestada suhtlemisel eesmärki, partnerit ja olukorda, oskust vahendada teavet, väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi (nt raamatututvustusi) nii individuaalselt kui ka koostöös.

Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õpilases loomulik keeleteadlikkus.

Tekstiloomine õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õpilane tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt, tekstiliigile omasel viisil väljendada. Jutustavate, kirjeldavate ja arutluselementidega tekstide kõrval hõlmab kirjutamine avarat tekstivälja alates tarbetekstidest kuni ilukirjanduseni. Tekstiloomes on põhirõhk kirjutamise protsessil, õpilane järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamise ja viimistlemiseni.

Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest ning murrete eripärast. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgse kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana.

Et õpilane osaleks aktiivselt ja vahetult õppeprotsessis, peavad keeleõppe tegevused olema mitmekülgsed ja funktsionaalsed. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st, et õpilane oskab teabe põhjal langetada teadlikke keelevalikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine.

I KOOLIASTE
<p>Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) väärtustab eesti keelt; 3) omandab eesti keele lugemistehnika; 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest; 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades; 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8) tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu; 9) kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.
1. KLASS
SUULINE KEELEKASUTAMINE (KUULAMINE JA KÕNELEMINE)
Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none"> 1) eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi 2) toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi 3) kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuulnud lause, jutu sisu 4) teab, et sõnadel on lähedase või vastandtähendusega sõna ja nimetab neist mõningaid 5) väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab 6) jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust 7) koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu 8) esitab luuletust peast
Kuulamine
Õppesisu
<p>Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.</p> <p>Õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.</p>
Kõnelemine
Õppesisu
<p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.</p> <p>Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.</p>

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.

Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.

Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.

Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.

Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri rollides.

Pantomiim-mõistatused tuttavate juttude kohta.

Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.

LUGEMINE

Õpitulemused

- 1) tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt
- 2) mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu
- 3) vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud
- 4) mõtleb jutule alguse või lõpu
- 5) on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...)

Õppesisu

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhatakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.

Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.

Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.

Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus.

Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.

Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine.

Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).

Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

KIRJUTAMINE (KIRJATEHNIKA, KIRJALIK TEKSTILOOME, ÕIGEKEELSUS)

Õpitulemused

- 1) Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse
- 2) kirjutab tahvlilt ära
- 3) täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga
- 4) koostab näidise järgi kutse
- 5) eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset
- 6) kirjutab omasõnade algusesse k, p, t
- 7) kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid
- 8) teab, et lause lõpeb punktiga
- 9) teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte
- 10) kirjutab õigesti oma nime

Kirjatehnika

Õppesisu

Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähete kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2. klassis). Tähtede seostamine.

Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.

Kirjalik tekstiloome

Õppesisu

Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).

Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkumberjutustuse kirjutamine.

Õigekeelsus
Õppesisu
<p>Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.</p> <p>Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. I ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses.</p> <p>Liitsõna vaatlus (moodustamine).</p> <p>Sõnade lõpu õigekiri, -d ja -vad (mitmus) ning -b (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine. Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).</p> <p>Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.</p> <p>Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).</p>
2. KLASS
SUULINE KEELEKASUTAMINE (KUULAMINE JA KÕNELEMINE)
Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none"> 1) eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi 2) kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil 3) koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil 4) kasutab kõnes terviklauseid 5) teab ja leiab vastandtähtendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu 6) väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust 7) annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu 8) koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu 9) vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel 10) esitab luuletust peast
Kuulamine
Õppesisu
<p>Hääliku pikkuste eristamine sõnamängus, liikumise ja liigutuste abil, põhirõhk suluta kaashäälikul.</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine mängus, praktilise ülesande lahendamisel (välitund, otsimine, mõõtmine).</p>

Õpetaja etteloeatud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.

Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

Kõnelemine

Õppesisu

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused sõnamängulistes harjutustes, kiirkõne, kajamäng. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus: muinasjuttude esitamine, igapäevaolukordade lavastamine. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses: rongi, loomade häälte jm imiteerimine.

Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud, praktiline töö.

Nii enese kui ka teiste soorituste tunnustav kommenteerimine.

Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.

Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.

Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks.

Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule.

Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.

Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.

LUGEMINE

Õpitulemused

- 1) loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu;
- 2) mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu;
- 3) vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele;
- 4) leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel;
- 5) tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;
- 6) kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi;
- 7) on lugenud jõukohaseid lasteraamatuid, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.

Õppesisu

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes.

Õpetaja suunamisel tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.

Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades.

Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine.

Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.

Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.

Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.

Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Tekstiliiikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna.

Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.

Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

KIRJUTAMINE (KIRJATEHNIKA, KIRJALIK TEKSTILOOME)

Õpitulemused

- 1) kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid
- 2) kirjutab tahvlilt või õpikust ära
- 3) täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga
- 4) koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate
- 5) koos õpetajaga kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil
- 6) eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit
- 7) kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse
- 8) märgib kirjas õigesti täishäälikuid
- 9) teab peast võõrtähtedega tähestikku

10) alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga
11) kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes
12) kirjutab õigesti sõnade lõppu
13) -d (mida teed?), -te (mida teete?)
14) -sse (kellesse? millesse?)
15) -ga (kellega? millega?), -ta (kellela? milleta?)
16) kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena)
Kirjatehnika
Õppesisu
Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine. Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.
Kirjalik tekstiloome
Õppesisu
Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus õpetaja abiga: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.
ÕIGEKEELSUS
Õppesisu
Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses. Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.
3. KLASS
SUULINE KEELEKASUTAMINE (KUULAMINE JA KÕNELEMINE)
Õpitulemused
1) kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi 2) väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid 3) vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi

- 4) avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta
- 5) annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi
- 6) jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu
- 7) leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu
- 8) esitab luuletust peast

Kuulamine

Õppesisu

Hääliku pikkuste eristamine, pöhirõhk sulghääliku pikkusel.

Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.

Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.

Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.

Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.

Kõnelemine

Õppesisu

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine.

Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostgevusest loobumine jms.

Sõnavara arendamine: sõnatäheenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittedõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine.

Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine).

Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.

Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.

Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

LUGEMINE

Õpitulemused

- 1) loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti
- 2) loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga
- 3) töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel
- 4) vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta
- 5) eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu
- 6) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja
- 7) on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust
- 8) teab nimetada mõnda lastekirjanikku.

Õppesisu

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.

Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal

teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Õpetaja abiga teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.

Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.

Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Soovitusliku raamatu leidmine iseseisvalt.

Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri

Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

KIRJUTAMINE (KIRJATEHNIKA, ÕIGEKIRI, TEKSTILOOME)

Õpitulemused

- 1) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga
- 2) kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt
- 3) valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu
- 4) märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörd sõnade õpitud lõppe ja tunnuseid
- 5) teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses
- 6) kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed
- 7) piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi
- 8) kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna)
- 9) koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel
- 10) kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile

Kirjatehnika

Õppesisu

Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

Õppesisu

Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). h sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.

Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.

Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloome

Õppesisu

Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.

Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.

Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.

Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.

Sündmusest ja loomast kirjutamine.

Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.

Kirja kirjutamine.

Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

II KOOLIASTE

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

4. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

- 1) valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali;
- 2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust,
- 3) sõnastab järelduse;
- 4) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- 5) põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti;
- 6) kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õppesisu

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Juhendi järgimine ja kuuldu põhjal tegutsemine.

Kuuldud teksti ümberjutustamine. Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine.

Kuuldu kohta täpsustavate küsimuste esitamine. Esitatud küsimuste mõistmine ja küsimustele vastamine.

Loetu ja kuuldu kohta arvamuse avaldamine ja seisukoha põhjendamine, näite toomine tekstist. Kaaslaste arvamuse küsimine. Suulises keeekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine eakohasel viisil. Mõtete väljendamine selgelt ja arusaadavalt, mõtte lõpuleviimine ja mõtete omavaheline seostamine.

Rühmavestlus etteantud teemal, vestluse tulemuse esitus. Rühmareeglite kokkuleppimine, sobiva koostöövormi valimine. Kõnelemisel kaaslaste mõtete ümbersõnastamine, enda mõtete lisamine. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.

Dialoogi ja dramatiseeringu esitamine. Rollimäng.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis.

Praktiline töö

Leiab koos partneri või rühmaga lihtsamatele probleemülesannetele. Kasutab sõnastikke, teatmeteoseid ja IT vahendeid. Esitab peast luuletuse või rolliteksti.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

- 1) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- 2) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- 3) iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;
- 4) võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- 5) kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;
- 6) tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe;
- 7) võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.

Õppesisu

Tundmatu sõna tähenduse leidmine õpiku sõnastikust ja Sõnaveebist. Tähenduse selgitamine. Lugemiseks valmistumine, lugemise eesmärgistamine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, korduv ülelugemine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Lugemist hõlbustavad võtted. Lause, lõigu ning tervikteksi mõistmine ja ümberjutustamine.

Tarbeteksti ja ilukirjandusteksti eesmärgi ja lugemise eripära. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste

ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).

Ilukirjandustekst, kujundlik keelekasutus. Ilukirjanduse põhiliigid: luule, proosa, draama, nende erijooned.

Jutustava teksti vastuvõtt. Süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased, käivitav sündmus, lahendus. Sündmuste järjekorra edasi edasiandmine. Arutlemine tekstis käsitletud teema, tegelaste motiivide üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine tekstinäidete toel. Küsimustele vastamine tekstinäidete või oma sõnadega. Loetava kohta märkmete, märksõnaskeemi, kava ja küsimuste koostamine. Loetud teksti dramatiseering õpetaja juhiste toel.

Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu kirjeldamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).

Vajaliku ja huvipakkuva raamatu leidmine kataloogi või e-otsingut kasutades. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine ja lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja põhjendamine.

Rahvaluule põhiliikide ära tundmine ja tunnuste nimetamine: muinasjutt, muistend, lühivormid (mõistus, vanasõna, anekdoot).

Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine. Kirjandustekstid (4. klassis): kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, loomateemaline ilukirjanduslik ja aimejutt, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine.

Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht ja aeg ning tegelased. Tegelaste käitumise motiivide analüüs.

Kolm eakohast kirjandusteost (jutustus, muinasjutt ja loomajutud) lugemine.

Tekstiloomed

Õpitulemused

- 1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- 2) tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;
- 3) jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult;
- 4) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- 5) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;
- 6) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.

- 7) jutustab ja kirjutab loetust, läbielatud sündmusest ning annab omapoolse hinnangu kasutades;
- 8) jutustab tekstilähedaselt, kavapunktide järgi;
- 9) kirjutab loovtööd küsimuste, tugisõnade, joonistuste, pildi, pildiseeria toel, kuid vajab individuaalset juhendamist.

Õppesisu

Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, valikuline (mõne tegelase vaatepunktist), kokkuvõtlik, loov. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamise või asendamisega. Ümberjutustus kavapunktide, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Fantaasialoo, muinasjutu või muistendi kirjutamine.

Lühemate tarbetekstide kirjutamine: seletus- ja veenmiskiri, e-kiri, teade. Kirja esitav osa ja taustaosa. Juhendavate tekstide kirjutamine: retsept, juhend või reeglistik. Kiri, ümbriku vormistamine.

Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart), mustandite kirjutamine, tagasiside põhjal töö täiendamine, toimetamine, viimistlemine, avaldamine.

Ümberjutustamine, tekstilähedane, kavapunktide järgi.

Jutustus pildi või pildiseeria põhjal.

Sõnavaraõpetus (sünonüümid, antonüümid, sõnaliigid).

Lauseõpetus. Lauseliigid, kirjavahemärgid, lihtlause laiendamine, otsekõne ja saatelause.

Keeleteadlikkus

Õpitulemused

- 1) Kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi ja kaashäälikuühendi reeglit ja erandeid;
- 2) järgib kirjutamisel õpitud häälikuõigekirjareegleid;
- 3) eristab liitsõna täiend- ja põhiosa, liitsõna ja liitega sõna, aimab liitsõna tähendust täiend- ja põhiosa põhjal;
- 4) selgitab sõna tähendust sõnastiku tähendussetuse ja näidislausete põhjal;
- 5) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- 6) eristab sõnu liigiti;
- 7) oskab pöörata tegusõnu ainsuses ja mitmuses ning kasutada jaatavat ja eitavat kõnet tekstis;
- 8) oskab määrata lauseliikmeid ja teab nende ülesannet lauses;
- 9) moodustab ja kirjavahemärgistab lauseid õpitu piires korrektselt.

Õppesisu

Häälikuõpetus ja õigekiri.

Helilised ja helitud häälikud. Liidete -gi ja -ki õigekiri. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri, sulghäälik sõna keskel. Tähtede i ja j õigekiri tegijanimedes ja liitsõnades.

Sõnavaraõpetus

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, täiendi funktsioon liitsõnas. Liitsõna tähendus. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Sõna tähenduse selgitamine oma sõnadega sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Sõnaliigid ja nende funktsioon.

Tegusõna. Jaatava ja eitava kõne kasutamine tekstis. Tegusõna pöörde, tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.

Käändsõna. Käändsõnad: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käändsõna arv, ainsus ja mitmus.

Muutumatud sõnad: määrsõnad, hüüdsõnad, sidesõnad, kaassõnad.

Lauseõpetus

Lause ja lauseliikmed. Alus, öeldis, sihitis määrus ja nende ülesanne lauses kui tervikus. Lihtsamad lause laiendamise võimalused.

5. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali;	Suuline arvamuse avaldamine ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine.	Arvamuse avaldamine, kaasõpilaste kuulamine, nendega nõustumine/ mittenõustumine.
2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse;	Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg.	Oma arvamuse põhjendamine.
3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;	Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemise,	Osalemine rühmatöös.

<p>4) põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti;</p> <p>5) kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.</p>	<p>kuuldu kohta arvamuse esitamine.</p> <p>Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine.</p> <p>Kirja kirjutamine.</p>	<p>Kaasõpilaste tunnustamine.</p> <p>Kirja kirjutamine.</p>
Teksti vastuvõtt		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;</p> <p>2) iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;</p> <p>3) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;</p> <p>4) võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;</p> <p>5) kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;</p> <p>6) tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe;</p> <p>7) võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.</p>	<p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.</p> <p>Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.</p> <p>Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekterimine.</p> <p>Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.</p> <p>Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid.</p> <p>Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine.</p>	<p>Tabelitest, skeemidelt info leidmine.</p> <p>Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.</p> <p>Ajalehtedest, ajakirjadest vajaliku teabe otsimine.</p> <p>Kokkuvõtte tegemine loetud ja kuulatud teksti põhjal.</p>

Teksti loomine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;</p> <p>2) tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;</p> <p>3) jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult;</p> <p>4) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;</p> <p>5) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;</p> <p>6) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.</p>	<p>Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal.</p> <p>Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.</p> <p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang.</p> <p>Eseme, olendi ja inimese kirjeldamine.</p> <p>Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.</p> <p>Jutustamine.</p> <p>Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine.</p> <p>Jutustuse ülesehitus.</p> <p>Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis.</p> <p>Sidus lausestus.</p> <p>Otsekõne jutustuses.</p> <p>Minavormis jutustamine.</p> <p>Arutlemine.</p> <p>Põhjuse ja tagajärje eristamine.</p>	<p>Eseme, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.</p> <p>Enda koostatud mõistekaardi põhjal jutustamine vabalt valitud teemal.</p> <p>Jutustuse kirjutamine.</p> <p>Kirjandi kirjutamine.</p> <p>Arutluses osalemine, arutleva lühiteksti kirjutamine.</p>
Keeleteadlikkus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd

<p>1) nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;</p> <p>2) eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest;</p> <p>3) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörsõna vorme;</p> <p>4) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;</p> <p>5) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p> <p>6) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;</p> <p>7) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.</p>	<p>Häälikuõpetus ja õigekiri. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Liidete -gi ja -ki õigekiri. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist). Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist). Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed. Ajaloosündmused.</p>	<p>Häälikute kordamine keelemängude abil. Täis-, kaas- ja sulghäälikute märkimine tekstis. Heliliste ja helitute häälikute leidmine, sõnadele -gi/-ki liite lisamine. Täis- ja kaashäälikuühendi märkimine tekstis. Kaashäälikuühendi õigekirja põhireegli õigesti kasutamine. Etteütlu kirjutamine. Sõnade silbitamine ja poolitamine. Haiku äratundmine. Haiku kirjutamine. Liitsõnade ja liitega sõnade eristamine, liitsõnade moodustamine.</p> <p>Õigekirjareeglite järgimine sõnade kokku- ja lahkukirjutamisel. Sõnastike kasutamine (õpilase ÕS, Sõnaveeb) nii sõnade tähenduse kui ka õigekirja kontrollimiseks.</p>
---	---	---

	<p>Ametinimetused ja üldnimetused.</p> <p>Perioodikaväljaanded. Teoste pealkirjad.</p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.</p> <p>Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna.</p> <p>Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus.</p> <p>Õige käände valik olenevalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.</p> <p>Omadussõnade võrdlusastmed.</p> <p>Võrdlusastmete kasutamine.</p> <p>Arvsõnade õigekiri. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine.</p> <p>Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.</p> <p>Lause. Alus ja öeldis.</p> <p>Lihtsamad lause laiendamise võimalused.</p>	<p>Suure ja väikese algustähe õigesti kasutamine.</p> <p>Sõnaliikide määramine.</p> <p>Käändsõnade määramine.</p> <p>Käänete kasutamine.</p> <p>Omadussõnade võrdlusastmete moodustamine ja kasutamine.</p> <p>Arvsõnade kasutamine ja õigekiri.</p> <p>Tegusõnade kasutamine õiges aja- ja pöördvormis.</p> <p>Eitava ja jaatava kõne moodustamine.</p> <p>Aluse ja öeldise märkimine lauses.</p>
--	---	--

	<p>Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine.</p> <p>Liitlause. Lihtlause sidumine liitlauseks.</p> <p>Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.</p> <p>Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.</p>	<p>Liht- ja liitlause määramine, lausete moodustamine ja kirjavahemärgistamine.</p> <p>Õige sidesõna kasutamine lauses.</p> <p>Koondlause moodustamine ja kirjavahemärgistamine.</p>
--	--	--

6. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) valib juhendamise abil olukorraks vastava suhtluskanali;</p> <p>2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse;</p> <p>3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;</p> <p>4) põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti;</p> <p>5) kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset</p>	<p>Suuline arvamuse avaldamine ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine.</p> <p>Väite põhjendamine.</p> <p>Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine.</p> <p>Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine.</p> <p>Klassivestlus, diskussioon.</p> <p>Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine.</p>	<p>Aruteludes osalemine.</p> <p>Arvamuse ja fakti eristamine.</p> <p>Oma arvamuse põhjendamine. Järelduse ja kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Paaris- ja rühmatöös osalemine.</p> <p>Kaasõpilase tööle hinnangu andmine.</p> <p>Diskussioonis osalemine.</p> <p>Küsimuste koostamine.</p>

kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.	Virtuaalkeskkonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.	Rollimängus osalemine: telefonivestlused erinevates situatsioonides. Nõuetele vastava e-kirja kirjutamine.
Teksti vastuvõtt		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
1) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest; 3) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste; 2) iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi; 4) võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte; 5) kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi; 6) tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe; 7) võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.	Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekterimine. Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid. Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid.	Tabelitest, skeemidelt info leidmine. Tekstist olulisema info leidmine, kokkuvõtte ja konspekti tegemine teksti põhjal. Raadiosaate kuulamine, telesaate vaatamine, kokkuvõtte tegemine saadete põhjal. Karikatuuri joonistamine, pildiallkirja kirjutamine. Reklaami koostamine. Tarbetekstide lugemine ja mõistmine.
Tekstiloome		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö

<p>1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;</p> <p>2) tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;</p> <p>3) jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult;</p> <p>4) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;</p> <p>5) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;</p> <p>6) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.</p>	<p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.</p> <p>Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine.</p> <p>Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand.</p> <p>Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus.</p> <p>Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.</p> <p>Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal.</p> <p>Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.</p> <p>Kiri, ümbriku vormistamine.</p> <p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine.</p>	<p>Hinnangu andmine kaasõpilaste töödele või esinemistele.</p> <p>Kirjandi nõuetekohane kirjutamine ja korrektne vormistamine.</p> <p>Oma vigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Lisateabe otsimine.</p> <p>Alusteksti põhjal kirjutamine, teema edasiarendamine.</p> <p>Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest.</p> <p>Pildi põhjal uudise vm teksti kirjutamine.</p> <p>Lühiettekande koostamine ja selle esitamine.</p> <p>Kirja kirjutamine, ümbriku vormistamine.</p> <p>Lühikirjelduse kirjutamine.</p>
---	---	--

	<p>Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine. Jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje eristamine.</p>	<p>Oma elamustest ja juhtumistest kirjutamine ja jutustamine. Diskussioonis osalemine. Arutluse kirjutamine.</p>
Keeleteadlikkus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid; 2) eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest; 3) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörd sõna vorme; 4) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid. 5) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p>	<p>Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Eestis kõneldavad keeled. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides. Häälikuõpetus ja õigekiri. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Liidete -gi ja -ki õigekiri. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri.</p>	<p>Kirjakeelsete ja argikeelsete sõnade eristamine. Murdekeeles teksti kirjakeelseks muutmise. Slängi kasutamine. Eestis kõneldavate keelte nimetamine. Sünonüümide, antonüümide ja enamlevinud homonüümide kasutamine. Täis-, kaas- ja sulghäälikute märkimine tekstis. Heliliste ja helitute häälikute leidmine, sõnadele -gi/-ki liite lisamine. Täis- ja kaashäälikuühendi märkimine tekstis.</p>

<p>6) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;</p> <p>7) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.</p>	<p>g, b, d s-tähe kõrval. Tähe h õigekiri. Tähtede i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad).</p> <p>Õigekirja ja sõna tähenduse kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatukui ka internetivariandist).</p> <p>Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.</p> <p>Võõrtähed ja -häälikud.</p> <p>Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. Tähtede f ja š õigekiri.</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p>Sõnaliigid: pöördõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.</p> <p>Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus.</p> <p>Õige käände valik olenevalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.</p> <p>Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p>	<p>Kaashäälikuühendi õigekirjareegli ja selle erandite kasutamine.</p> <p>Õigekirjareeglite kasutamine. Etteütluse kirjutamine. ÕSi ja Sõnaveebi kasutamine.</p> <p>Võõrsõnade eristamine eesti keele omasõnadest.</p> <p>Võõrsõnade kirjutamine.</p> <p>Sõnavarajarjutused võõrsõnadega.</p> <p>Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.</p> <p>Tekstide silbitamine ja poolitamine.</p> <p>Liitsõnade moodustamine.</p> <p>Liitsõnade ja liitega sõnade eristamine.</p> <p>Peamiste sõnaliikide määramine.</p> <p>Käänete kasutamine ainsuse ja mitmuses.</p> <p>Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine, reeglite toel põhjendamine.</p>
---	--	---

	<p>Omadussõnade võrdlusastmed.</p> <p>Võrdlusastmete kasutamine.</p> <p>Omadussõnade tuletusliited.</p> <p>Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnad. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine.</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine.</p> <p>Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses.</p> <p>Lauseliikmed: alus ja öeldis.</p> <p>Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses.</p> <p>Liht- ja liitlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine.</p> <p>Otsekõne ja saatelause.</p> <p>Üte ja selle kirjavahemärgid.</p> <p>Muud õigekirjateemad.</p> <p>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri, isiku- ja kohanimed, ajaloosündmused,</p>	<p>Omadussõnade võrdlusastmete moodustamine.</p> <p>Omadussõnade tuletamine.</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine ja lugemine.</p> <p>Tegusõnade sobivas ajavormis kasutamine.</p> <p>Jaatava ja eitava kõne kasutamine.</p> <p>Tegusõnade pööramine ainsuses ja mitmuses.</p> <p>Aluse ja öeldise märkimine lauses.</p> <p>Koondlause äratundmine ja kirjavahemärgistamine.</p> <p>Liht- ja liitlause moodustamine, kirjavahemärgistamine.</p> <p>Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.</p> <p>Otsekõne kirjavahemärgistamine. Ütte kasutamine.</p> <p>Suure ja väikese algustähe kasutamine.</p>
--	--	---

	ametinimetused ja üldnimetused, perioodikaväljaanded. Üldkasutatavad lühendid.	Lühendite kasutamine. Lühendite lugemine.
III KOOLIASTE		
Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud		
Õpilane:		
1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;		
2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit.		
3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;		
4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;		
5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;		
6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;		
7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;		
8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;		
9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;		
10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.		
7. KLASS		
Suuline ja kirjalik suhtlus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
1) nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;	Suuline ja kirjalik suhtlus. Suhtlusolukord, selle komponendid,	Erinevates suhtlusolukordades osalemine.
2) esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;	suhtluspartnerid. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. Suulise	Rollimängudes osalemine: dialoogid, telefonivestlus.
3) teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte;	suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Telefonivestlus.	

<p>4) arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides;</p> <p>5) põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;</p> <p>6) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;</p> <p>7) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.</p>	<p>Suhtlemine rühmas.</p> <p>Diskussioon.</p> <p>Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine.</p> <p>Teksti mõistmine. Kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Meilivahetus, keelevahendite valik.</p>	<p>Rühmatöös osalemine: sõna saamine, kõnejärje hoidmine, arvamuse avaldamine ja põhjendamine.</p> <p>Diskussioonis osalemine. Kompromissi leidmine ning kaaslase öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine.</p> <p>Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine.</p> <p>Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine.</p> <p>E-kirja kirjutamine.</p>
---	--	--

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;</p> <p>2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;</p> <p>3) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;</p> <p>4) teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning</p>	<p>Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus.</p> <p>Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus.</p> <p>Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ja ülesehitus.</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem).</p>	<p>Tutvumine erinevate tekstiliikidega.</p> <p>Tarbetekstide kirjutamine (avaldus).</p> <p>Tarbetekstide lugemine (avaldus, juhend, seletuskiri).</p> <p>Teabetekstide lugemine.</p> <p>Piltide allkirjastamine.</p>

<p>märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;</p> <p>5) hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;</p> <p>6) võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule;</p> <p>7) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;</p> <p>8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.</p>	<p>Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.</p> <p>Konspekteerimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine.</p> <p>Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine.</p> <p>Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri.</p> <p>Peamised keelelised mõjutamisvõtted.</p> <p>Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine.</p>	<p>Skeemidelt, graafikutelt, tabelitest info leidmine.</p> <p>Konspekti koostamine.</p> <p>Veebist teabe otsimine.</p> <p>Tutvumine erinevate meediatekstidega.</p> <p>Uudiste lugemine, kuulamine.</p> <p>Kujundlike väljendite leidmine tekstidest.</p> <p>Fakti ja arvamuse eristamine.</p>
---	--	--

Tekstiloome

Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;</p> <p>2) kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;</p> <p>3) ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info</p>	<p>Arutlev, kirjeldav ja jutustav tekst.</p> <p>Kirjandi kirjutamise eeltöö.</p> <p>Kirjandi teema ja peamõte.</p> <p>Kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.</p> <p>Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega.</p>	<p>Mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Oma vigade parandamine.</p> <p>Jutustava, kirjeldava ja arutleva lühikirjandi kirjutamine.</p>

<p>loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;</p> <p>4) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);</p> <p>5) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamuslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri);</p> <p>6) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimumise eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale;</p> <p>7) kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;</p> <p>8) kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid.</p>	<p>Teabe leidmine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.</p> <p>Meediatekstid (uudis).</p> <p>Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.</p> <p>Tarbetekstide koostamine ja vormistamine.</p>	<p>Teabe leidmine erinevatest kanalitest. Sobiva teabeallika kriitiline valimine.</p> <p>Uudise kirjutamine.</p> <p>Korrektse e-kirja kirjutamine.</p> <p>Avalduse kirjutamine.</p>
Keeleteadlikkus		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult;</p> <p>2) suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;</p> <p>3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit;</p> <p>4) kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides;</p> <p>5) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni;</p> <p>6) tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet;</p> <p>7) kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid;</p> <p>8) kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku</p>	<p>Sõnaliigid: pöördõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad).</p> <p>Käänded, käänetevahelised seosed. Veaohtlike sõnade käänamine. Arvsõnade käänamine.</p> <p>Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad.</p> <p>Arvsõnade õigekiri.</p> <p>Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood.</p> <p>Tegusõna vormide kasutamine lauses.</p> <p>Kokku- ja lahkukirjutamine (käändsõnad, tegusõnad, muutumatud sõnad).</p> <p>Sõnade astmevaheldus.</p> <p>Häälik, silp.</p> <p>Häälikuõigekiri.</p> <p>Võõrsõnade õigekiri.</p> <p>Sõnastuse rikastamine: sünonüümide</p>	<p>Sõnaliikide määramine.</p> <p>Sõnade käänamine ainsuses ja mitmuses.</p> <p>Omadussõnade võrdlusastmete moodustamine, i-ülivõrde kasutamine.</p> <p>Arvsõnade kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad</p> <p>Tegusõnade pööramine, erinevate ajavormide ja kõneviiside kasutamine.</p> <p>Jaatava ja eitava kõne kasutamine.</p> <p>Harjutuste täitmine kokku- ja lahkukirjutamise kohta.</p> <p>Astmevahelduse määramine.</p> <p>Häälikute märkimine, silbitamine.</p> <p>Üksiku hääliku ja häälikuühendi õigekirjaharjutused.</p> <p>Etteütlus.</p>

ja grammatilist ning sõnavaralist eripära; 9) kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.	tähendusvarjundid, homonüümid ja veaohlikud paronüümid. Kirjakeel ja kõnekeel. Eesti keele erikujud.	Teksti muutmine sünonüüme kasutades; homonüümide ja paronüümide kasutamine. Sobiva suhtlusstiili valimine.
---	---	---

8. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
1) nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest; 2) esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid; 3) teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte; 4) arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides; 5) põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;	Suuline ja kirjalik kõne. Argikeel, kirjakeel. Teksti mõistmine, küsimuste koostamine. Kokkuvõte ja konspekt. Diskussioon, väitlus.	Suulise ja kirjaliku kõne erijoonte nimetamine. Argikeelsete sõnade ja väljendite eristamine kirjakeelsetest. Loetud ja kuulatud teksti põhjal küsimuste koostamine, nende esitamine klassikaaslastele, küsimustele vastamine. Kokkuvõtte ja konspekti koostamine loetud või kuulatud teksti või video põhjal. Oma arvamuses avaldamine ja põhjendamine.

<p>6) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid;</p> <p>7) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.</p>		
Teksti vastuvõtt		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;</p> <p>2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;</p> <p>3) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;</p> <p>4) teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;</p> <p>5) hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;</p> <p>6) võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule;</p>	<p>Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus.</p> <p>Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus.</p> <p>Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ja ülesehitus.</p> <p>Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.</p> <p>Kõne. Konspekteerimine.</p> <p>Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine.</p> <p>Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu,</p>	<p>Erinevate tekstiliikide (tarbe-, teabe- ja meediažanrid) lugemine, kuulamine, nende äratundmine ja võrdlemine.</p> <p>Tarbetekstidega tutvumine (avaldus, elulookirjeldus, seletuskiri).</p> <p>Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Teabeteksti põhjal konspekti koostamine. teksti kohta küsimuste koostamine.</p> <p>Skeemidelt, graafikutelt, tabelitest info leidmine.</p> <p>Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine.</p>

<p>7) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;</p> <p>8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.</p>	<p>arvamuslugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri.</p> <p>Kriitiline lugemine.</p>	<p>Uudiste kriitiline lugemine.</p>
Tekstiloome		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;</p> <p>2) kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;</p> <p>3) ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;</p> <p>4) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);</p> <p>5) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja</p>	<p>Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.</p> <p>Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte. Kirjandi ülesehitus.</p> <p>Teksti liigendamine. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine.</p> <p>Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.</p> <p>Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega.</p>	<p>Arutleva, kirjeldava ja jutustava teksti nõuetekohane kirjutamine.</p>

<p>lühiaurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamuslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri);</p> <p>6) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale;</p> <p>7) kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;</p> <p>8) kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevalikuid.</p>	<p>Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus.</p> <p>Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused.</p> <p>Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine.</p> <p>Teabe leidmine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.</p> <p>Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine.</p> <p>Kõne näitlikustamine.</p> <p>Ettekande koostamine ning esitamine.</p> <p>Intervjuu.</p> <p>Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.</p> <p>Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus.</p>	<p>Info otsimine, teabeallikale viitamine. Kõne/ ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.</p> <p>E-kirja kirjutamine.</p> <p>Elulookirjelduse ja avalduse kirjutamine.</p>
Keeleteadlikkus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja</p>	<p>Lause ja lauseliikmed (alus, öeldis, öeldistäide, sihitis, määrus).</p> <p>Lausete liigid. Lihtlause, sõnade järjekord lauses;</p>	<p>Lauseliikmete määramine.</p>

<p>rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult;</p> <p>2) suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;</p> <p>3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit;</p> <p>4) kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides;</p> <p>5) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni;</p> <p>6) tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet;</p> <p>7) kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid;</p> <p>8) kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;</p> <p>9) kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab</p>	<p>koondlause, põimlause, rindlause, segaliitlause.</p> <p>Lisand.</p> <p>Lauselühend.</p> <p>Otsekõne, üte, kaudkõne.</p> <p>Otsekõne.</p> <p>Algustäheõigekiri (nimi, nimetus, pealkiri).</p> <p>Häälikuõigekiri.</p> <p>Sõnaraamatud.</p> <p>Eesti kirjakeele kujunemine. Keeleuundus ja keele areng: võimalused ja ohud.</p>	<p>Lauseliikide määramine, lausete kirjavahemärgistamine.</p> <p>Lisandiga lausete kirjavahemärgistamine.</p> <p>Lauselühendiga lausete kirjavahemärgistamine.</p> <p>Otsekõne, kaudkõne moodustamine, kirjavahemärgistamine.</p> <p>Otsekõne kirjavahemärgistamine.</p> <p>Suure ja väikese algustähe kasutamine.</p> <p>Üksiku hääliku ja häälikuühendi õigekirjaharjutused.</p> <p>Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehääluse, õige muutmiseviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.</p>
---	--	---

teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.		
9. KLASS		
Suuline ja kirjalik suhtlus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid;</p> <p>2) oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse;</p> <p>3) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;</p> <p>4) oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta;</p> <p>5) oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada;</p> <p>6) oskab eakohastel temadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides;</p> <p>7) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.</p>	<p>Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine.</p> <p>Keeleviisakus ja -väarikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.</p> <p>Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.</p> <p>Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.</p>	<p>Suulise ja kirjaliku kõne erijoonte nimetamine. Suulises ja kirjalikus kõnes vastavalt olukorrale sobivate keelendite kasutamine nii reaalses elus kui veebisuhtluses.</p> <p>Argikeelsete sõnade ja väljendite eristamine kirjakeelsetest, nende kasutamine erinevates suhtlussituatsioonides. Tekstide keelevelikute märkamine.</p> <p>Loetud ja kuulatud teksti põhjal küsimuste koostamine, nende esitamine klassikaaslastele, küsimuste vastamine. Hinnangute andmine.</p> <p>Kokkuvõtte ja konspekti koostamine loetud või kuulatud teksti või video põhjal.</p> <p>Uudiste põhjal suulise kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Oma arvamuses avaldamine ja põhjendamine.</p>

	Väitlus, väitluse reeglid.	Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. Väitluse reeglite järgmine. Kompromissi leidmine ning kaaslase öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine.
Teksti vastuvõtt		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) tunneb peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;</p> <p>2) hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;</p> <p>3) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;</p> <p>4) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;</p> <p>5) suudab kasutatud keelevahendite kohta järeldusi teha ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;</p> <p>6) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;</p> <p>7) oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab</p>	<p>Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine.</p> <p>Teabe talletamine ning süstematiseerimine.</p> <p>Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem).</p> <p>Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.</p> <p>Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine.</p>	<p>Peamiste tekstiliikide kriitiline lugemine, kuulamine, iseloomustamine, võrdlemine ja äratundmine.</p> <p>Tarbetekstidest vajaliku info leidmine.</p> <p>Teabeteksti põhjal konspekti koostamine. Vajaliku lisainfo otsimine veebist või sõnastikest. Küsimuste koostamine teksti kohta.</p> <p>Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.</p> <p>Meediatekstide kriitiline lugemine, kuulamine, võrdlemine.</p> <p>Uudiste järjepidev lugemine, nendest kokkuvõtete tegemine. Oma arvamuse avaldamine, põhjendamine.</p>

<p>teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid esitada, arvamust avaldada, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada;</p> <p>8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerides</p>		
Tekstiloome		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste (referaat, kirjand, kommentaar, arvamused, elulugu, avaldus, seletuskiri) korrektselt vormistada ning suuliselt esitada;</p> <p>2) ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;</p> <p>3) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuuldud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale.</p>	<p>Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine. Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. Teksti</p>	<p>Arutleva, kirjeldava ja jutustava teksti nõuetekohane kirjutamine. Erinevate tekstiliikide lugemine ja nendest kokkuvõtete tegemine. Ettekande koostamine ning esitamine.</p> <p>Avalduse, CV ja motivatsioonikirja kirjutamine.</p>

	keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.	Kirja ja e-kirja korrektne kirjutamine. Oma vigade analüüsimine, parandamine. Abimaterjalide (Õigekeelsussõnaraamat, Sõnaveeb) kasutamine. Teiste õpilaste tööde analüüsimine.
Keeleteadlikkus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest ning tajub eesti keele eripära, suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; Keeleteadlikkus Keeleuuendus. Keeleuuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega.	Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehääluse, õige muutmiseviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. Häälikuõpetus ja õigekiri Poolitamine, sealhulgas võõrsõnade ja nimede poolitamine.	Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehääluse, õige muutmiseviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. Üksiku hääliku ja häälikuühendi õigekirjaharjutused.
2) suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;	Arvuti keelekorrektori kasutamine. Sõnavaraõpetus	Sõnade moodustamine (liitsõnad, tuletised).
3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikest ning sõnaja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;	Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade	
4) tuleb eesti kirjakeelega toime tavasuhtluses ja	tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited.	

<p>avalikult esinedes ning edasi õppides;</p> <p>5) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni, tunneb keelendite stiiliväärtust, kasutab ja mõistab tekstis keelendeid;</p> <p>6) kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;</p> <p>7) teab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest;</p> <p>8) teab eesti kirjakeele arengu etappe ja eesti keele murdeid.</p>	<p>Vormiõpetus ja õigekiri</p> <p>Kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.</p> <p>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid. Kohad ja ehitised. Asutused, ettevõtted ja organisatsioonid, riigid ja osariigid.</p> <p>Perioodikaväljaanded.</p> <p>Teosed, dokumendid ja sarjad. Ajaloosündmused. Üritused.</p> <p>Kaubad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas.</p> <p>Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus.</p> <p>Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.</p> <p>Kirjavahemärgid.</p>	<p>Suure ja väikese algustähe kasutamine.</p> <p>Kokku- ja lahkukirjutamise harjutused.</p> <p>Sünonüümide, antonüümide, homonüümide, paronüümide kasutamine.</p>
---	---	---

2.2. Kirjandus

2.2.1. Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on alates 5. klassist eraldi õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgsuse teadvustamist.

Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane

endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat.

Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti.

Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades nii õpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet.

Põhikoolis on kohustuslik lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost, kuid soovitus on lektüüriraamatute arvu võimaluse korral suurendada ja õpilasi valikutesse kaasata.

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust (sh tüvitekste, klassikateoseid), mida käsitletakse ühiselt. Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärимuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlust tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri.

Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti (nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Kultuuriloolised tekstid avavad identiteeti kujundavaid asjaolusid, aitavad mõista minevikku ja

olevikku, kujundavad ajaloo- ja kultuuriteadvust. Ühtlasi õpib õpilane tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Eelkõige on tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramut.

Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt.

Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist.

Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjandustekstide valikuga.

II KOOLIASTE

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- 4) õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;

- 5) loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

5. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu	Praktiline töö
<p>1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost;</p> <p>2) loeb ladiusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisevõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;</p> <p>4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;</p> <p>5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;</p>	<p>Kirjandustekstide valik ja lugemine</p> <p>Loeb vähemalt neli laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid.</p> <p>Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.</p>	<p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.</p> <p>Ülevaate tegemine loetud raamatutest (testina, jutustusena, loomingulise tööna, fotoromaanina, kirjandina, dramatiseeringuna vms).</p> <p>Erinevate tekstide häälega ja hääleta lugemine ja analüüsimine, teksti põhjal kokkuvõtte tegemine, jutustamine.</p>

<p>6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärasalt paljutahulist kultuuri;</p> <p>7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;</p> <p>8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;</p> <p>10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;</p> <p>11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;</p>	<p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine.</p> <p>Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus.</p> <p>Rahvaluule ja selle lühivormid.</p> <p>Vanasõnad.</p> <p>Mõistatused.</p> <p>Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased.</p> <p>Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine.</p> <p>Kirjandusteose ekraniseering.</p> <p>Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine.</p> <p>Põhimõisted: ajalooline jutustus, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, muinasjutt, mõistatus, näidend, proosa,</p>	<p>Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine.</p> <p>Muuseumi külastamine.</p> <p>Vanasõnade tähenduse seletamine.</p> <p>Mõistatuste lahendamine ja loomine.</p> <p>Lühilavastuse loomine ja esitamine.</p> <p>Teatrietenduse külastamine.</p>
--	--	---

<p>13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;</p> <p>14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;</p> <p>15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;</p> <p>16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;</p> <p>17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;</p> <p>18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;</p> <p>19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi,</p>	<p>pärimus, seiklusjutt, vanasõna, võrdlus.</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Teksti kui terviku mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetega ning märksõnadena. Teose teema ja kesksete mõtete leidmine ning sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga. Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelastevaheline</p>	<p>Kava ja küsimuste koostamine tekstide kohta.</p> <p>Kokkuvõtte/ ümberjutustuse tegemine.</p> <p>Aruteludes osalemine.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine.</p>
--	--	--

<p>märksõnade abil või piltteksti põhjal;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus.</p> <p>Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.</p> <p>Seiklusjutu tunnused.</p> <p>Teksti loomine</p> <p>Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muinasjutt, seiklusjutt vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloome paaris- ja rühmatöona. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p>	<p>Luuletuste analüüsimine.</p> <p>Omaloominguliste tööde (luuletus, jutustus) tegemine erinevates žanrites.</p> <p>Loovkirjutamine.</p>
---	--	--

	<p>Teksti esitamine ja kuulamine</p> <p>Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>	<p>Luuletuse esitamine peast. Tekstide esitamine rollidena.</p> <p>Jutustamine ja kuulamine.</p>
6. KLASS		
Suuline ja kirjalik suhtlus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiliste tööde loetelu
<p>1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost;</p> <p>2) loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;</p> <p>4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste,</p>	<p>Kirjandustekstide valik ja lugemine</p> <p>Loeb vähemalt neli laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid.</p> <p>Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus</p>	<p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.</p> <p>Ülevaate tegemine loetud raamatutest (testina, jutustusena, loomingulise tööna, fotoromaanina, kirjandina, dramatiseeringuna vms).</p>

<p>kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;</p> <p>5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;</p> <p>6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;</p> <p>7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;</p> <p>8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeoleu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;</p> <p>10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;</p> <p>11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja</p>	<p>(üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.</p> <p>Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine.</p> <p>Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.</p> <p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine.</p> <p>Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus.</p> <p>Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine.</p>	<p>Erinevate tekstide häälega ja hääleta lugemine, erinevate lugemistehnikate kasutamine.</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.</p> <p>Muuseumi külastamine.</p> <p>Vanasõnade ja kõnekäändude tähenduse seletamine.</p>
---	---	--

<p>väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;</p> <p>13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;</p> <p>14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;</p> <p>15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;</p> <p>16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;</p> <p>17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;</p> <p>18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;</p> <p>19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile,</p>	<p>Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.</p> <p>Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine.</p> <p>Kirjandusteose ekraniseering.</p> <p>Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga.</p> <p>Tutvumine eakohaste filmižanritega.</p> <p>Põhimõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Teksti kui terviku mõistmine.</p> <p>Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine.</p> <p>Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti</p>	<p>Mõistatuste lahendamine ja loomine.</p> <p>Muinasjutu ja muistendi lugemine.</p> <p>Lühilavastuse loomine ja esitamine.</p> <p>Teatrietenduse külastamine.</p> <p>Filmi vaatamine, arutlemine.</p> <p>Lühifilmi loomine rühmatööna.</p>
--	---	--

<p>tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetega ning märksõnadena.</p> <p>Teose teema ja kesksete mõtete leidmine ning sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamise. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelasvaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus.</p> <p>Epiteedi, metafoori ja</p>	<p>Kava ja küsimuste koostamine tekstide kohta, küsimustele vastamine.</p> <p>Kokkuvõtte/ ümberjutustuse tegemine.</p> <p>Aruteludes osalemine.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine.</p> <p>Luuletuste analüüsimine.</p>
--	---	---

	<p>võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.</p> <p>Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.</p> <p>Testiloome</p> <p>Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine.</p> <p>Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloome paaris- ja rühmatöona.</p> <p>Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Teksti esitamine ja kuulamine</p> <p>Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks</p>	<p>Seiklusjutu, ajaloolise jutuste, valmi lugemine.</p> <p>Omaloominguliste tööde (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm) tegemine.</p> <p>Luuletuse kirjutamine. Loovkirjutamine.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine, põhjendamine.</p> <p>Luuletuse esitamine peast. Tekstide esitamine rollidena.</p>
--	--	---

	kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.	Jutustamine ja kuulamine.
--	--	---------------------------

Kohustuslik kirjandus

Õpilane loeb igas klassis 4 tervikteost

Teoste nimekiri:

5. klass

J. Kross “Mardileib”

A. Kivirähk “Sirli, Siim ja saladused”

P.L. Travers „Mary Poppins“

A. Lindgren “Röövlitütar Ronja” või “Vennad Lõvisüdamed”

6. klass

E. Raud „Kalevipoeg”

F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muu eesti muinasjutu- või muistendikogumik

E. Bornhöhe „Tasuja“

S. Rannamaa “Kadri” või mõni muu noorteraamat

Õppekäigud:

Õpilane käib igal õppeaastal õppekäigul muuseumis ning teatris, kontserdil vm kultuuriüritusel.

III KOOLIASTE**Kooliastmete lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud**

Õpilane:

- 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;

- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

7. KLASS

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Õpitulemused	Õppesisu	Praktiliste tööde loetelu
<p>1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;</p> <p>2) loeb ladiusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;</p> <p>3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab</p>	<p>Loeb vähemalt neli tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.</p> <p>Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.</p>	<p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt. Ülevaate tegemine loetud raamatutest (testina, jutustusena, loomingulise tööna, fotoromaanina, kirjandina, dramatiseeringuna vms).</p>

<p>teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;</p> <p>4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;</p> <p>5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;</p> <p>6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;</p> <p>7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;</p> <p>9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;</p> <p>10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste,</p>	<p>Raamatukogu. Eesti</p> <p>Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Eesti</p> <p>Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.</p>	<p>Erinevate tekstide häälega ja hääleta lugemine, erinevate lugemistehnikate kasutamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Raamatukogu külastamine.</p>
	<p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus. Eesti kirjanike muuseumid. Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Rahvaluule lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Tänapäeva folkloor, selle kogumine ja kogemine. Kirjandusteose dramatiseering. Eesti teatritega tutvumine. Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid.</p>	<p>Muuseumi külastamine.</p> <p>Vanasõnade ja kõnekäändude tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine.</p> <p>Teatrietenduse külastamine ja analüüsimine. Filmi vaatamine, arutlemine. Filmi ja raamatu võrdlemine.</p>

<p>kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;</p> <p>12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;</p> <p>13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;</p> <p>14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;</p> <p>15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p> <p>16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid,</p>	<p>Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenaarium. Montaaž. Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeediaalule. Kirjandus ja fotograafia. Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüürlise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.</p> <p>Põhimõisted: biograafia, draama, dramaatika, eepika, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, mõistatus, reisikiri, romaan, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.</p>	<p>Reisikirja ja eluloo lugemine. Enda kohta eluloo koostamine. Luuletuste lugemine, analüüsimine. Draamateksti lugemine rollidena.</p>
--	---	---

<p>jutustavaid ja arutlevaid tekste;</p> <p>17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;</p> <p>18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p> <p>19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p> <p>20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetes ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise</p>	<p>Kava ja küsimuste koostamine tekstide kohta, küsimustele vastamine.</p> <p>Kokkuvõtte/ ümberjutustuse tegemine.</p> <p>Aruteludes osalemine, teoste analüüsimine.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine.</p>
--	---	--

	<p>põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöö kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikkuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendite ehk poetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus.</p> <p>Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega.</p> <p>Tekstiloomed</p> <p>Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomed</p>	<p>Luuletuste analüüsimine.</p> <p>Omaloomingulised tööd individuaalse ja rühmatöona.</p>
--	---	---

	<p>paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome.</p> <p>Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Suuline väljendusoskus</p> <p>Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>	<p>Arutleva teksti kirjutamine.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine, põhjendamine.</p> <p>Luuletuse esitamine peast. Tekstide esitamine rollidena. Jutustamine ja kuulamine, teistele tagasiside andmine.</p>
--	--	--

8. KLASS

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Õpitulemused	Õppesisu	Praktiliste tööde loetelu
<p>1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;</p> <p>2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist</p>	<p>Loeb vähemalt neli tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.</p>	<p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud</p>

<p>lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;</p> <p>3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;</p> <p>4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;</p> <p>5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;</p> <p>6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;</p> <p>7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud</p>	<p>Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine. Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Eesti</p>	<p>tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt. Ülevaate tegemine loetud raamatutest (testina, jutustusena, loomingulise tööna, fotoromaanina, kirjandina, dramatiseeringuna vms). Erinevate tekstide häälega ja hääleta lugemine, erinevate lugemistehnikate kasutamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Raamatukogu külastamine.</p>
---	--	---

<p>raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;</p> <p>9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;</p> <p>10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;</p> <p>12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;</p> <p>13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;</p> <p>14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus,</p>	<p>Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.</p> <p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus.</p> <p>Looduspärimus ja linnalegendid. Kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid.</p> <p>Rahvaluule tunnusjooni.</p> <p>Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine.</p> <p>Naljandi ja anekdoodi tunnused.</p> <p>Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik.</p> <p>Draamateksti temaatika, narratiivi ja poeetika eritlemine. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine.</p>	<p>Muuseumi külastamine.</p> <p>Linnalegendide lugemine.</p> <p>Regilaulude lugemine ja kuulamine.</p> <p>Vanasõnade ja kõnekäändude tähenduse seletamine.</p> <p>Mõistatuste lahendamine ja loomine.</p> <p>Muinasjuttude lugemine, muinasjuttude tunnuste äramärkimine jutus.</p> <p>Rühmatöö tegemine anekdootidest.</p> <p>Teatrietenduse külastamine ja analüüsimine.</p> <p>Filmi vaatamine, arutlemine.</p>
---	--	--

<p>metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;</p> <p>15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p> <p>16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;</p> <p>17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;</p> <p>18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p> <p>19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p> <p>20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust,</p>	<p>Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid. Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium. Montaaž. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandus ja visuaalsed kunstid. Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaanide tunnused. Lüürlise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räpluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.</p> <p>Põhimõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt,</p>	<p>Loo, tegelaste ja miljöõ kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis.</p> <p>Erinevate tekstide lugemine, arutelu.</p> <p>Kriminaaljutu lugemine.</p> <p>Luuletuste lugemine, analüüsimine.</p> <p>Draamateksti lugemine rollidena.</p>
--	---	---

<p>põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetes ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom,</p>	<p>Kava ja küsimuste koostamine tekstide kohta, küsimustele vastamine.</p> <p>Kokkuvõtte/ ümberjutustuse tegemine.</p> <p>Aruteludes osalemine, teoste analüüsimine.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine.</p>
---	--	--

	<p>hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöo kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.</p> <p>Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine.</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendite ehk poetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus.</p> <p>Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri</p>	<p>Teksti ülesehituse analüüsimine.</p> <p>Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine.</p> <p>Erinevate luuletuste lugemine/ kuulamine, analüüsimine.</p>
--	--	---

	<p>kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega.</p> <p>Tekstiloomed</p> <p>Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomed paaris- ja rühmatöona.</p> <p>Alustekstile tuginev kirjutamine.</p> <p>Arutleva teksti loome.</p> <p>Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Suuline väljendusoskus</p> <p>Luule-, proosa- või draamateksti esitamine.</p> <p>Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine.</p> <p>Diktsiooni jälgimine.</p> <p>Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>	<p>Omaloomingulised tööd individuaalse ja rühmatöona.</p> <p>Alustekstile tuginev kirjutamine.</p> <p>Arutleva teksti kirjutamine.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine, põhjendamine.</p> <p>Luuletuse esitamine peast.</p> <p>Tekstide esitamine rollidena.</p> <p>Jutustamine ja kuulamine, teistele tagasiside andmine.</p>
9. KLASS		
Kirjandustekstide valik ja lugemine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktiliste tööde loetelu
1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka	Kirjandustekstide valik ja lugemine	

<p>maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;</p> <p>2) loeb ladiusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostkust ning juhib oma lugemisprotsessi;</p> <p>3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;</p> <p>4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;</p> <p>5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;</p> <p>6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;</p>	<p>Loeb vähemalt neli tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.</p> <p>Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisostkuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja</p>	<p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt. Ülevaate tegemine loetud raamatutest (testina, jutustusena, loomingulise tööna, fotoromaanina, kirjandina, dramatiseeringuna vms).</p> <p>Erinevate tekstide lugemine, erinevate lugemistehnikate kasutamine.</p> <p>Oma lugemise analüüs ja lugemisostkuse hindamine. Eri tüüpi lugemisülesannete täitmine.</p>
--	---	--

<p>7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;</p> <p>9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;</p> <p>10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>11) teeb kokkuvõtte teose süžeesst, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;</p> <p>12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;</p> <p>13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute</p>	<p>väljendite tähenduse väljaselgitamine.</p> <p>Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.</p> <p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Pärimuskultuur. Tavad ja kumbed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus. Kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid.</p> <p>Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul.</p> <p>Tänapäeva folkloor.</p> <p>Rahvaluule veebilehed.</p> <p>Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik.</p>	<p>Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades.</p> <p>Raamatukogu külastamine.</p> <p>Muuseumi külastamine.</p> <p>Regilaulude lugemine ja kuulamine.</p> <p>Tänapäeva folkloori kogumine ja lugemine.</p> <p>Teatrietenduse külastamine ja analüüsimine.</p>
---	---	---

<p>sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;</p> <p>14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;</p> <p>15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p> <p>16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;</p> <p>17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;</p> <p>18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p> <p>19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse</p>	<p>Draamateksti temaatika, narratiivi ja poetika eritlemine. Eesti teatritega tutvumine.</p> <p>Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid.</p> <p>Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium. Montaaž. Loo, tegelaste ja miljöo kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon.</p> <p>Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeediale. Kirjandus ja fotograafia.</p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaanide tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüüriku luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule.</p>	<p>Filmi vaatamine, arutlemine. Loo, tegelaste ja miljöo kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis.</p> <p>Erinevate tekstide lugemine, arutelu.</p> <p>Luuletuste lugemine, kuulamine, analüüsimine.</p>
--	--	--

<p>põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p> <p>20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.</p> <p>Põhimõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja</p>	<p>Kava ja küsimuste koostamine tekstide kohta, küsimustele vastamine.</p> <p>Kokkuvõtte/ ümberjutustuse tegemine.</p> <p>Aruteludes osalemine, teoste analüüsimine.</p>
--	---	--

	<p>tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöö kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikkuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.</p> <p>Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja</p>	<p>Tegelaste iseloomustamine. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine.</p> <p>Teksti ülesehituse analüüsimine.</p> <p>Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine.</p>
--	---	---

	<p>lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kuitervikuga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendite ehk poetika eritlemine. Luulekujundlikkus ja mitmetähenduslikkus.</p> <p>Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega.</p> <p>Tekstiloomed</p> <p>Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome.</p> <p>Arvustus. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.</p>	<p>Erinevate luuletuste lugemine/ kuulamine, analüüsimine.</p> <p>Omaloomingulised tööd individuaalse ja rühmatööna.</p> <p>Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti kirjutamine. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine.</p>
--	---	---

	<p>Suuline väljendusoskus</p> <p>Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>	<p>Oma arvamuse avaldamine, põhjendamine.</p> <p>Luuletuse esitamine peast. Tekstide esitamine rollidena.</p> <p>Jutustamine ja kuulamine, teistele tagasiside andmine.</p>
<p>Kohustuslik kirjandus</p> <p>Õpilane loeb igas klassis 4 raamatut</p> <p>7. klass</p> <p>A. Vallik „Kuidas elad, Ann?“</p> <p>Üks reisikirjeldus omal valikul (nt sarjast "Minu...")</p> <p>O. Lutsu „Kevade“</p> <p>K. Reimus “Haldjatants” või muu raamat omal valikul</p> <p>8. klass</p> <p>Antoine de Saint-Exupery “Väike prints”</p> <p>E. Vilde „Pisuhänd“</p> <p>kriminaalromaan (nt Agatha Christie)</p> <p>J.K. Rowling “Harry Potter...” või muu raamat omal valikul</p> <p>9. klass</p> <p>A. Kivirähk „Rehepapp“</p> <p>A. Kitzberg „Libahunt“</p> <p>A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“</p> <p>K. Reimus „Eilset pole olemas“ või või muu noorteraamat</p> <p>Õppekäigud:</p> <p>Õpilane käib igal õppeaastal õppekäigul muuseumis ning teatris, kontserdil vm kultuuriüritusel.</p>		

2.3. EESTI KEEL, LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA

2.3.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist. Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

2.3.2. Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.-2. klassis

1.-2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õppetegevus 3.-5. klassis

3.-5. klassis tegeletakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega.

3.-5. klassis kujuneb jätkuvalt õpilaste oskus märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms). Õpilased tutvuvad eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel).

Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme. Õpitakse märkama, eristama ja mõistma igapäevaelu olukordi, sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms. Täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi. Õpetaja

abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse õpilaste sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilased kirjeldavad abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit.

Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud, praktilised ülesanded, lühipalade lugemine ja analüüsimine. Järjest enam võimaldab tunnetustegevuse tase õpilastel aktiivsemalt ja iseseisvamalt osaleda (õpi)tegevuste kavandamisel, sooritamisel ja kontrollimisel ning abivahendite valimisel ja kasutamisel.

Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate tegevusviisidele, motiividele ja kavatsustele, situatsioonide tingimustele, tegevuste tulemustele ja tagajärgedele. Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.

Õppetegevus 6.-7. klassis

6.-7. klassis tegeletakse iseseisvuse kujundamise ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisega. Õpilased suudavad mõista ja täita suulisi ning kirjalikke tuttavaid töökorraldusi. Oluline on kasutada algoritme ning suunata õpilasi aktiivsemalt ka iseseisvalt algoritme järgima ja kasutama, sh oma tegevust kontrollima. Jätkuvalt on õppeprotsessis suur osakaal praktilisel harjutamisel.

6.-7. klassi õpetuse ülesandeks on süstematiseerida eelnevates klassides omandatud praktilist keelekasutusoskust ning seda teadlikustada, toetada keeleliselt teiste ainete õppimist, õppida kasutama tekste teabe hankimiseks. Omandatakse mitmed uued teksti taastamise võtted, sh õpitakse koostama kirjalikku ümberjutustust.

Kolmandal arenguastmel jõutakse ladusa lugemiseni. Järjest rohkem loetakse endamisi, õpitakse iseloomustama tekstides kirjeldatud tegelasi, kirjeldatud sündmused seostatakse ajaloolise taustaga. Kirjeldamisel pööratakse enam tähelepanu detailidele võimalikult täpsete kujutluspiltide loomiseks ja teabe edastamiseks.

Õpetamisel pööratakse 6.-7. klassis tähelepanu omadussõnadele: tähenduse täpsustamine ja diferentseerimine, rakendamine laiendina. Suunatakse enamlevinud sõnamoodustusmallide omandamist, sõnavormide rakendamist erinevates tähendustes, sõnade mõistmist ja kasutamist ülekantud tähenduses.

Õppetegevus 8.-9. klassis

8.-9. klassis tegeletakse oma tegevuse kavandamise ja hindamisega. Õpetatakse valima ning rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, vahendeid ja enesekontrollivõtteid. Õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Arendatakse oskust kuulata ja lugeda jõukohaseid tekste, mõista suulist kõnet, luua keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid lihtsaid suulisi ja kirjalikke tekste, sh lihtsa struktuuriga loovtöid.

Harjutatakse tekstidest teabe hankimist, märkmete tegemist ja konspekteerimist, tarbekirja, rakendades omandatud digioskusi. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

2.3.3. Üldpädevuste käsitlemine aineõppes

1.-2. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvisid.

Enesemääratluspädevus

Õpilane hindab suunamisel oma võimeid; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma vajadusi ja soove.

3.-5. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvisid; järgib kooli- ja klassireegleid.

Enesemääratluspädevus

Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, suudab arusaadavalt ja viisakalt esitada oma vajadusi ja soove.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone; tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

Digipädevus

Õpilane lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, kui digiseade ei tööta. Täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ära kirja sooritamisel.

6.-7. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone; tunneb ja austab oma emakeelt.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvisid; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi ning järgib kooli- ja klassireegleid.

Enesemääratluspädevus

Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel. Planeerib suunamisel õppimist, sh enesekontrolli.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab arusaadavalt ja viisakalt oma vajadusi ja soove, kasutades selleks erinevaid teabevahendeid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ja abivahendeid; tegutseb võimete piires loodust ja keskkonda säästvalt.

Digipädevus

Õpilane leiab juhendamisel teavet veebist, tunneb levinumaid otsingumootoreid (nt Google) ja kasutab arvuti jm digivahendite abi õppetöös.

8.-9. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri; väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme.

Enesemääratluspädevus

Õpilane mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi- oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

Ettevõtlikkuspädevus

Õpilane on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest.

Digipädevus

Õpilane orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

1. KLASS

Oodatavad õpitulemused 1. klassi lõpuks

Õpilane

1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausega;

- 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
- 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
- 4) loeb veerides 1-3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu;
- 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest;
- 6) eristab sõnu kuulnud lauses;
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3-4-sõnalisi lihtlauseid;
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme;
- 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1-2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (sh noope);
- 10) laob analüüsitud sõnu sümbolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval;
- 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega.

Õppetegevus 1. klassis.

1. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks õppetööks.

Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes töösammude näitlikustamist kasutades erinevaid materialiseerimisvahendeid, sh algoritme.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus. Kogu esimene õppeaasta töötatakse aabitsaga. Erinevalt tavaõppest aabitsajärgne periood 1. klassis puudub. Aabitsaperioodil omandatud oskusi kinnistatakse aabitsajärgsel perioodil, st 2. klassis.

1. KLASS

I TRIMESTR

Lause ja sõnavara

Õpitulemused	Õppesisu
1) mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu;	Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause
2) väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baaslausega	äratundmine, lause järelkordamine.
3) väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu ees/taga, all/peal, kõrval	Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses (2-3sõnaline lause).

<p>4) tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ja oskab selle abi kasutada</p>	<p>Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.</p> <p>Lausemallid alus + öeldis + sihitis, alus + öeldis + kohamäärus (<i>kus?</i>).</p> <p>Tagasõnad Sõnavormi ja tagasõnade <i>all, peal, ees, taga, kõrval</i> tähenduse äratundmine, kohasuhet (<i>kus?</i>) väljendavate sõnavormide tähenduse mõistmine.</p> <p>Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 3 sõna).</p> <p>Väitlause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses.</p> <p>Baassõnavara aktiveerimine.</p> <p>Meeleorganitega tajutavate esemete, olendite ja tegevuste nimetamine.</p>
Häälik- ja foneemanalüüs	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (ringe, noope)</p> <p>2) häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, määrab häälikujärje sõnas</p> <p>3) määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2silbilistes sõnades</p> <p>4) asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega</p>	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (2-3 häälikut) kordamine.</p> <p>Kuni 4-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorra määramine.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid), 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku</p>

	<p>esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Foneemanalüüs</p> <p>Ülipika täishääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud ehk rõhutatud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Täishäälikute (I, U, E, O, A) eristamine (äratundmine üksikhäälikuna ja sõnas). Sõnaskeemide valimine ja koostamine, sõnade ladumine noopidega, sõnade häälikkoostise võrdlemine (materialiseeritult).</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti 2) loeb veerides 1-silbilisi sõnu 3) saab aru loetu tähendusest 4) valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast 	<p>Lugemistehnika</p> <p>Viis täishääliku tähte.</p> <p>Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine.</p> <p>Diftongid.</p> <p>Lahtise silbi lugemise eelharjutused.</p> <p>Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine.</p> <p>Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p>

	<p>Teksti analüüs</p> <p>Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähekombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga.</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa</p> <p>2) valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe</p> <p>3) kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, kirjutab järgides etteantud jooni</p>	<p>Ärakiri</p> <p>Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi tähtede kaupa.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi.</p> <p>Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine.</p> <p>Kehaasend, pliiaatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiaatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskuju järgi.</p> <p>Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes.</p> <p>Kirjutamine etteantud jooni arvestades.</p>
Keeleteadmised ja oskused	
Õpitulemused	Õppesisu

<p>1) nimetab õpitud esemeid, olendeid; rühmitab neid erinevate tunnuste alusel</p> <p>2) tunneb ära õpitud kujundeid (<i>kolmnurk, nelinurk, ring</i>)</p> <p>3) mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu; väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baaslausega</p> <p>4) tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ning oskab selle abi kasutada</p> <p>5) kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (<i>ringe, noope</i>)</p> <p>6) häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme, määrab häälikujärje sõnas</p> <p>7) määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2 silbilistes sõnades</p> <p>8) asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega</p> <p>9) tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti</p> <p>10) teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa</p> <p>11) kirjutab väikseid õpitud kirjatähti</p> <p>12) tunneb ära kaksiktäishääliku orientiiridele toetudes</p> <p>13) loeb veerides 1-silbilisi sõnu, saab aru loetu tähendusest</p> <p>14) mõistab esemete paiknemist üksteise suhtes ja väljendab seda, kasutades tagasõnu <i>ees/taga, all/peal, kõrval</i></p>	<p>Kuulama ja jälgima õpetamine. Nägemisruumi- ja kuulmistaju arendamine.</p> <p>Rühmitamisharjutused: nimetused, üldnimetused, rühmitamine erinevate tunnuste alusel.</p> <p>Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.</p> <p>Kahe- ja kolmesõnaline lause: lausete moodustamine, sõnade eraldamine, sõnajärje määramine.</p> <p>Lauseskeemid</p> <p>Häälikanalüüs. Sõnade ladumine ringidega.</p> <p>Foneemanalüüs.</p> <p>Lühike ja ülipikk häälik.</p> <p>Tutvumine täishäälikutega: I, U, E, O, A ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.</p> <p>Häälik ja täht I</p> <p>Häälik ja täht U</p> <p>Häälik ja täht E</p> <p>Häälik ja täht O</p> <p>Häälik ja täht A</p> <p>Tähtede kirjutamine.</p> <p>Tutvumine kaksiktäishäälikutega.</p> <p>Kaksiktäishäälikute lugemine.</p> <p>Kaksiktäishäälikute kirjutamine.</p> <p>Lugemise eelharjutused</p> <p>Lahtise silbi lugemine.</p>
--	---

	Praktiline lauseõpetus. Lausete moodustamine: osasihitis ja omastava käände ning tagasõnadega väljendatud kohamäärus lauses. Lausemallid: Alus+öeldis+sihitis Alus+öeldis+kohamäärus (kus?). Tagasõnad.
II TRIMESTR	
Lause ja sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
1) väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise lihtlausega 2) mõistab tuttavatest sõnadest koosneva lause sisu 3) tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause 4) eristab käsk-, küsi- ja väitlauset, kasutab neid tuttavas situatsioonis 5) tunneb lauseskeeme kui lause analüüsi ja koostamise vahendeid ja oskab nende abi kasutada 6) eristab elusolendeid ja asju, ühendab küsisõnadega <i>kes?, mis?</i> 7) mõistab ja väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu <i>ees/taga, all/peal,</i> <i>kõrval</i> sobivas grammatilises vormis	Baaslause ja vähelaiendatud kuni 4-sõnalise lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine lauses, sõnajärje määramine lauses. Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lause (kuni 4-sõna) koostamine skeemi abil tegevuse ja/või pildi järgi. Lausemallide mõistmine: alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kuhu?</i>), alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kust?</i>), alus + öeldis + abinõumäärus (<i>millega?</i>), alus + öeldis + kaasolumäärus (<i>kellega?</i>), alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus (<i>kellele?</i>). Skeemide kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 4 sõna). Väit-, küsi- ja käsklause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses, õpetaja häälduse/intonatsiooni matkimine. Kolme etteantud lause seostamine sidusaks jutukeseks.

	<p>Baassõnavara aktiveerimine. Esemete ja olendite eristamine, küsimuste <i>kes?</i>, <i>mis?</i> praktiline esitamine.</p> <p>Sõnavormi ja tagasõnade alla (<i>alt</i>), peale (<i>pealt</i>), ette (<i>eest</i>), taha (<i>tagant</i>), kõrvale (<i>kõrvalt</i>) tähenduse äratundmine, kohasuhete (<i>kus?</i>, <i>kuhu?</i>, <i>kust?</i>) eristamine, vastavate sõnavormide tähenduse mõistmine.</p> <p>Omandatud sõnade kasutamine kõnes enamlevinud muutevormides ja koos tagasõnadega.</p> <p>Esemete eristamine meeleorganitega tajutavate tunnuste alusel, tunnuste (<i>värvus</i>, <i>suurus</i>, <i>kuju</i>) väljendamine sõnadega. Tajutava tunnuse sõnastamine lauses öeldistäite ja täiendina (<i>Sai on soe – Soe sai ...</i>)</p>
Häälik- ja foneemanalüüs	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) häälib kuni 5häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, rühmitab sõnu häälikkoostise järgi 2) nimetab sõnas õpitud täishäälikud ja suluta kaashäälikud, tähistab need õiget värvi (punase või sinise) noobiga 3) nimetab sõnas teistest pikemalt kostuva hääliku 4) koostegevuses õpetajaga valib või koostab sõnaskeeme 	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (kuni 4 häälikut) kordamine.</p> <p>Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (<i>valged ringid</i>).</p> <p>2-3 sõna koostise võrdlemine.</p> <p>Sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Foneemanalüüs</p>

	<p>Ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku leidmine 1-2-silbilistes sõnades õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel, koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Täishäälikute (I, U, E, O, A, Õ) ja suluta kaashäälikute (N, L, M, R, S, V) eristamine. Sõnaskeemide valimine ja koostamine: sõnade ladumine noopidega, sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult).</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment).</p> <p>Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires) 2) mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu; 3) vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta 4) leiab lauses otsitava sõna õpetaja suunamisel 5) valib lause kohta sobiva pildi 	<p>Lugemistehnika</p> <p>Suluta kaashäälikud (N, L, M, R, S, V) ja täishäälik Õ: suurte trükitähtede õppimine. Suluta kaashäälikute ühendid.</p> <p>Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-2silbiliste sõnade lugemine.</p> <p>Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p> <p>Sõnade, lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja aabitsast häälega veerides.</p> <p>Sõna või lause korduv lugemine</p> <p>Teisevärteliste sõnade lugemine orientiiridele ja tähendusele toetudes.</p> <p>Õpetaja lugemise jälgimine.</p>

	<p>Teksti analüüs</p> <p>Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna; küsimustele vastamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Sõna leidmine lausest õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs; sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) sooritab ära kirja tuttavate sõnade ulatuses valdavalt tähepaaride kaupa originaali alla</p> <p>2) võrdleb kirjutatut originaaliga, leiab ja parandab vea(d)</p> <p>3) kirjutab ühise analüüsi alusel koostatud skeemide abil 2-3sõnalisi lauseid</p> <p>4) kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, arvestab kirjutamisel etteantud jooni</p>	<p>Ärakiri</p> <p>Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi.</p> <p>Kirjatehnikas õpitud tähtedest koosneva(te) sõna(de) ära kirja tähepaaride kaupa originaali alla.</p> <p>Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Kuni 4-häälikust (täis- ja suluta kaashäälikutest) koosnevate sõnade skeemi koostamine, sõnade ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaiigiga.</p> <p>Kehaasend, pliiatsihoid.</p> <p>Joonte tõmbamine eri suundades, täheelementide joonistamine orientiiride ja eeskuju järgi.</p>

	Väikeste kirjatähtede kirjutamine etteantud jooni arvestavalt.
Keeleteadmised ja -oskused	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid</p> <p>2) saab aru loetu tähendusest</p> <p>3) mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu</p> <p>4) koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses</p> <p>5) eristab esemeid tajutavate tunnuste alusel; väljendab tunnust omadussõnaga</p> <p>6) kasutab omadussõna nii täiendi kui ka öeldistäitena</p> <p>7) mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu</p> <p>8) koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses</p> <p>9) eristab olendeid ja esemeid küsimuste <i>kes?</i>, <i>mis?</i> alusel; eristab sõnade nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme</p> <p>10) määrab suluta kaashäälikute ühendit kahesilbilistes sõnades orientiiride abil</p> <p>11) loeb kahesilbilisi sõnu häälega veerides orientiiride abil</p> <p>12) hääldab õigesti Õ-häälikut; tunneb ära häälikule vastava tähe</p>	<p>Tutvumine suluta kaashäälikutega: N, L, M, N, S, R, V ja vastavate ühe- ja kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.</p> <p>Õpitud tähti sisaldavate sõnade ja lühikeste lausete lugemine.</p> <p>Tähtede kirjutamine. Õpitud tähti sisaldavate sõnade kirjutamine.</p> <p>Praktiline grammatika.</p> <p>Lausemallid:</p> <p>alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kuhu?). Tagasõnad.</p> <p>alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kust?). Tagasõnad.</p> <p>Õpitud kohasuhete diferentseerimine.</p> <p>Omadust väljendavad sõnad öeldistäite ja täiendina.</p> <p>Lausemallid:</p> <p>alus+öeldis+abinõumäärus (<i>millega?</i>) + kohamäärus</p> <p>alus+öeldis+kaasolumäärus (<i>kellega?</i>) + kohamäärus</p> <p>alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (<i>kellele?</i>).</p> <p>Olend ja ese. Küsimused <i>kes?</i>, <i>mis?</i></p> <p>Üks ja mitu.</p> <p>Tutvumine suluta kaashäälikute ühenditega.</p> <p>Kahesilbiliste sõnade lugemine.</p> <p>Tutvumine Õ-hääliku ja vastava ühe- ja kahekordse suurtähe ja väikese kirjatähega.</p>

III TRIMESTR	
Lause ja sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) mõistab tuttavatest sõnadest koosneva õpitud lausemallide sisu, tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause</p> <p>2) väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise baaslausega</p> <p>3) koostab kuni 5-sõnalise lause skeemi, kasutab skeemi lausete analüüsi abivahendina</p> <p>4) järjestab kuni 4 lauset sidusaks jutuks</p>	<p>Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, kuni 5-sõnalise lause järeldamine.</p> <p>Sõnade eraldamine ja sõnajärje määramine lauses.</p> <p>Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.</p> <p>Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid: skeemide funktsiooni mõistmine.</p> <p>Skeemi abil kuni 4-sõnalise lause koostamine tegevuse ja/või pildi järgi, esitatud skeemi kasutamine lause analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), kuni 5-sõnalise lause skeemi koostamine.</p> <p>Kuni 4 lause seostamine sidusaks jutuks.</p> <p>Baassõnavara aktiveerimine.</p> <p>Õpitud sõnavormide kasutamine koos tagasõnadega levinud lausemallides.</p>
Häälik- ja foneemanalüüs	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu häälimise tempot tahtlikult muutes</p> <p>2) koostab vastavaid sõnaskeeme, rühmitab sõnu nende häälikulise koostise alusel</p> <p>3) eristab häälikurühmi, koostab sõnaskeemi tähistades häälikuid õige värviga</p> <p>4) hääldab 1-2silbilises sõnas õigesti lühikest, pikka ja ülipikka sulghäälikut</p>	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, 4-5-ühikulise häälikuterea kordamine.</p> <p>Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma, häälikute asukoha ja järjekorra määramine.</p> <p>Häälimistempo muutmine suulise juhendi järgi: aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ringidega, 2-3 sõna koostise võrdlemine,</p>

	<p>sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Foneemanalüüs</p> <p>Ülipika sulghääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika sulghääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostegevuse ja matkimise tasandil.</p> <p>Sulghääliku pikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Häälikurühmade eristamine värvuse kui sümboli abil.</p> <p>Sõnaskeemide valimine ja koostamine (sõnade ladumine noopidega), sõnade võrdlemine.</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment, pikk sulghäälik = ühekordne tugev täht, lühike sulghäälik = ühekordne nõrk täht).</p> <p>Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab neid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed</p> <p>2) loeb häälega veerides õpitud tähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Tutvumine diakriitiliste märkidega tähtedega: (Õ), Ä, Ö, Ü, nimetatud tähti sisaldavate sõnade lugemine.</p> <p>Sulghäälikud.</p> <p>Sulghäälikute suured trükitähed (P-B, T-D, K-G)</p>

<p>3) mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu, vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta</p> <p>4) sobitab illustratsiooni loetud lause või tekstiga; leiab õpetaja abiga sõna või lause tekstist, märgistab vastussõna või -lause</p>	<p>Lühike, pikk ja ülipikk sulghäälik</p> <p>Tähed J, H</p> <p>Ülipikk sulghäälik ülipika täishääliku või diftongi järel.</p> <p>Konsonantühendid.</p> <p>Sulghäälik S kõrval.</p> <p>G, D konsonantühendis</p> <p>Pikk täishäälik.</p> <p>Pikk suluta kaashäälik.</p> <p>Lühike, pikk ja ülipikk täishäälik.</p> <p>Lühike, pikk ja ülipikk suluta kaashäälik.</p> <p>Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud või erineva šriftiga 1-2-silbiliste sõnade lugemine; sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p> <p>Pikemate (3-4-silbiliste) kõnetaktideks liigendatud sõnade lugemine (mesi-lane).</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine, lugemisjärje hoidmine.</p> <p>Väikeste trükitähtede õppimine.</p> <p>Lausete ning lühitekstide lugemine tahvilt ja raamatust. Sõna või lause korduv lugemine.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna, küsimustele vastamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga; illustratsiooni sobitamine lause või tekstiga.</p> <p>Küsimusele vastuse otsimine tekstist, vastussõna või -lause märgistamine.</p>
---	--

Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) sooritab kirjatehnikas õpitud sõnade ära kirja 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale; võrdleb kirjutatud originaaliga, leiab ja parandab vea(d)</p> <p>2) kirjutab ühise analüüsi käigus koostatud skeemi järgi 2-3 sõnalist lauset; kontrollib kirjutatu õigsust õpetaja suunamisel skeemile toetudes</p> <p>3) seostab omavahel õigesti kirjatähti; tunneb ära ja parandab tähtede moonutused</p>	<p>Ärakiri</p> <p>Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi.</p> <p>Kirjatehnikas õpitud sõnade ärakiri 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale.</p> <p>Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi; sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.</p> <p>Kirjutatu õigsuse kontrollimine õpetaja suunamisel skeemile toetudes.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Käe ja sõrmede peenmotoorika: kehaasend, pliatsihoid.</p> <p>Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1-2silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tunneb ära P-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (B) ja tugevat (P) tähte</p> <p>2) taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri</p> <p>3) loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti P-häälikut sisaldavaid sõnu</p> <p>4) hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab häälikuid omavahel</p>	<p>Tutvumine P-hääliku, vastava suurtähe ja väikese kirjatähtega.</p> <p>Teisevärteliste sõnade (<i>supi, kapi</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.</p> <p>Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.</p> <p>Tutvumine Ä, Ö, Ü häälikute ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.</p>

5) tunneb ära häälikule vastavad tähed	Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
6) loeb ja kirjutab diakriitiliste märkidega tähti sisaldavaid õpitud sõnu	
7) loeb ja mõistab nimisõna nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme	Ainsuse ja mitmuse eristamine.
8) tunneb ära T-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (<i>D</i>) ja tugevat (<i>T</i>) tähte	Tutvumine T-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
9) taastab lugemisel tähele toetudes sõna röhulis-rütmilise struktuuri	Teisevärteliste sõnade (<i>koti, luti</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.
10) loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti T-häälikut sisaldavaid sõnu	Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
11) tunneb ära K-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (<i>G</i>) ja tugevat (<i>K</i>) tähte	Tutvumine K-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
12) taastab lugemisel tähele toetudes sõna röhulis-rütmilise struktuuri	Teisevärteliste sõnade (<i>kuke, tuka</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.
13) loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti K-häälikut sisaldavaid sõnu	Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
14) tunneb ära konsonantühendid orientiiridele toetudes.	Konsonantühendid. Sulghäälik S kõrval.
15) loeb ja kirjutab õigesti konsonantühendiga sõnu orientiiridele toetudes	G, D konsonantühendis.
16) tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb ja kirjutab õigesti J või H-d sisaldavaid kuni 2-silbilisi sõnu	Häälikud ja tähed J, H. Tähtede ja sõnade kirjutamine.
17) loeb häälega veerides ja kirjutab orientiiridele toetudes õigesti 2-silbilisi erinevate kõnetakti variantidega sõnu	Pikk täishäälik, pikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine. Ülipikk täishäälik või ülipikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine
18) loeb valdavalt häälega veerides väikestest trükitähtedest koosnevaid	Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
19) 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest	Tutvumine väikeste trükitähtedega.
20) kirjutab kuni 2-silbilistest õpitud sõnadest koosnevaid lauseid ära kirjana valdavalt tähepaaride kaupa	Väikeste trükitähtedega lühikese teksti lugemine.

	1-2silbilistest õpitud sõnadest koosnevate kuni 4-sõnaliste lausete kirjutamine.
2. KLASS	
<p>Õpitulemused 2. klassis</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid; 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3–4 lausega oma tegevusest; 3) iseloomustab objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel; 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4–5-sõnalist lihtlauset; 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa; 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes; 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria; 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel; 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse; 10) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata; 11) teeb lugema õpitud 3–4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa. 	
<p>Õppetegevus 2. klassis</p> <p>2. klassis on põhitaotluseks õpilaste turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks võimetekohaseks õppetööks.</p> <p>Eesti keele õpetamise ülesandeks on kujundada õpilastel oskus väljendada suuliselt oma peamisi vajadusi, omandada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus, kirjatehnika ning saavutada oma kogemustele vastav teksti mõistmine.</p> <p>Õpilaste kõne arendamiseks on vajalik kujundada lastel kõnesoov; aidata neil tajuda materjali, millest kõnelda, sest õpilane väljendab kõnes ainult neid fakte ja suhteid, mida ta mõistab; varustada õpilasi praktilises kõnetegevuses vajaminevate keeleliste vahenditega (sõnavara, sõnaühendi- ja lausemallid); harjutada õpitud keelevahendite kasutamist kõnes; luua võimalused omandatud oskuste rakendamiseks praktilises suhtlussituatsioonis.</p> <p>Põhimeetodiks suulise ja kirjaliku kõne kujundamisel on praktiline harjutamine.</p>	

Ka teoreetilised algteadmised (st kujutlused õpitavatest keeleüksustest ning tegevustest ülesannete täitmisel) omandatakse sel perioodil praktilise töö tulemusena. Kõne ei ole reegli rollis, vaid kõne teadvustab (kaasneb/järgneb) sooritatavaid õpitegevusi.

Kuna õpilaste võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õppetöö on praktilist laadi, õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, võimalusel töötatakse algoritmide alusel, mis esitatakse õpilastele tajutaval viisil, sümbolite abil või skeemina.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskus.

Häälikuõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas 2) oskab näitlikule materjalile toetudes määrata häälikurühmi ja õpetaja abiga lihthäälikute pikkust (hääliku pikkusi koos muutes), (õpilasel on kujunenud sõnade foneemanalüüsi oskus lihthäälikute osas) 3) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse õpetaja abiga 4) valib ja kirjutab analüüsitud sõnades õigesti ühekordset ja topelttähte 	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine.</p> <p>Hääldamise ja häälimise erisuse mõistmine.</p> <p>Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine.</p> <p>Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (ringid, kriipsud jm); häälikute nimetamine järjekorras; sõnas esimese ja viimase hääliku; eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine.</p> <p>Häälikanalüüsi harjutatakse ülesannete raskusastet muutes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • erineva pikkusega sõnad, • lihthäälikute ja häälikuühenditega sõnad; • analüüs materialiseeritult, koostegevuses, iseseisvalt. <p>Foneemanalüüs</p> <p>Häälikute rühma praktiline eristamine.</p> <p>Häälimine koos häälikurühma määramisega; iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine,</p>

	<p>määramine ja ühe- või kahekordse tähe valimine 1-2-silbilistes sõnades.</p> <p>Täishäälikuühendite ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine.</p> <p>Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine)</p> <p>õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega: ühekordne ja topelttäht täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul; nõrk, ühekordne tugev ja topelttäht sulghäälikute puhul.</p> <p>Veaohlike häälikute leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuulnud 1-2-silbilises sõnas.</p> <p>Veaohlike häälikute pikkuse muutmine.</p> <p>Õppevahend “tiivik”.</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata	<p>Ärakiri</p> <p>Sõnade ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust).</p>

<p>2) teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa</p>	<p>Lühikeste sõnade (2-4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata, pikemate sõnade kirjutamine 2-3 tähe kaupa.</p> <p>Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Vajadusel ka vigade parandamine.</p> <p>Häälamise ja kirjutamise tempo ühtlustamine.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Õigekirja omandamise raskusastet reguleerib kolm komponenti:</p> <p>1) materjali keerukus – õpetatakse valdavalt ühe- ja kahesilbiliste sõnade õigekirja;</p> <p>2) kasutatud abivahendid (materialiseerimine ja näidised);</p> <p>3) õpetaja osalemine: koostegevus, matkimise teel, näidisele toetudes. Õpilased ei ole veel võimelised töötama verbaalse reegli järgi.</p> <p>Sõnade õigekiri toetub eelneva analüüsi käigus määratud häälkupikkusele, mis on tajutaval viisil tähistatud (noobid, häälkupikkuse märgid).</p> <p>Täishäälkute (“punaste” häälkute) õigekiri.</p> <p>1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, üks tähelünk sõnas ja ühe sõna lünk lauses.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Kaksiktäishäälkute õigekiri.</p> <p>1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Suluta kaashäälkute (“siniste” häälkute) õigekiri.</p>
---	--

	<p>Ühe- ja kahekordsete tähtede õige kasutamine (valdavalt kaheasilbilistes) sõnades pärast analüüsi.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Suluta kaashäälikute ühendite õigekiri.</p> <p>Sulghäälikute (“roheline” häälikute) õigekiri.</p> <p>Enesekontrollioskuse kujundamine.</p> <p>Kirjutamisele järgnev enesekontroll - kirjutatu võrdlemine originaaliga, kirjutamisele järgnev sõnakoostise analüüs.</p> <p>Korrektuurharjutused: sõna lugemine täpselt kirja pildi järgi, verifitseerimine (loetu õigsuse hindamine), vea märkamine, analüüs, parandamine.</p> <p>Kirjalikud tööd</p>
Praktiline lauseõpetus	
Õpitulemused	Õppesisu
1) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ning oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-sõnalist lihtlauset	Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine; esemete/olendite ja vastavate piltide eristamine.

	<p>Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (<i>Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom</i>).</p> <p>Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (<i>Muki on koduloom</i>).</p> <hr/> <p>Lause äratundmine: eristamine sõnast, sõnade reast, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest.</p> <p>Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine.</p> <p>Lausetähenduse mõistmine sensomotoorsele kogemusele toetudes.</p> <p>Lausete konstrueerimine, ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi- ja käsklausete muutmine teisteks lausetüüpideks); laiendatud lihtlause jaotamine baaslauseteks.</p> <p>Lausete skemaatiline kujutamine.</p> <p>Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel.</p> <p>Väit-, küsi- ja käsklausete koostamine (4-5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil.</p> <p>Lauselõpu intonatsioon.</p> <p>3-5-sõnalise lause järelhääldamine, sõnajärje määramine ja muutmine.</p> <hr/> <p>Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega.</p> <p>Käsitletavad lausemallid:</p> <p>alus + öeldis</p> <p>alus + öeldis + sihitis</p> <p>alus + öeldis + kohamäärus</p> <p>alus + öeldis + abinõu-/kaasolumäärus</p>
--	---

	<p>alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus</p> <p>Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausete” moodustamine (<i>Koer on kassi taga. Kass on koera ees.</i>).</p> <p>Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis.</p> <p>Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (<i>ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees</i>).</p>
	<p>Ruumisuhteid väljendavate keelendite <i>allpool-ülalpool, parem-vasak</i> mõistmine.</p> <p>Raamatus, vihikus, töölehel orienteerumine.</p> <p>Ruumis orienteerumine.</p>
	<p>Objektide iseloomustamine ja objektide omaduste võrdlemine. Objektide ühised ja erinevad omadused.</p> <p>Omadussõna kasutamine öeldistäite (<i>Auto on punane</i>) ja täiendina (<i>See on punane auto</i>).</p> <p>Objektide omaduste võrdlemine. Tunnuste suhtelisuse näitlik selgitamine (<i>Väike elevant on suurem kui suur sipelgas</i>).</p> <p>Tunnust/omadust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine lauses.</p>
	<p>Tegevuse ja tegija eristamine. Tegevust ja tegijat märkivad sõnad.</p> <p>Vastamine küsimustele <i>kes?, mis?, mida teeb?</i>.</p> <p>Küsisõnade <i>kes?, mis?, mida teeb?</i> ja vastavate sõnavormide vastandamine.</p> <p>Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade kasutamine.</p> <p>Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete sisuline eristamine.</p>

	Tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine.
Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu	
<p>Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses.</p> <p>Lause lõpumärgid.</p> <p>Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine.</p> <p>Vastamine küsimustele kes?, mis?, mida teeb?; küsisõnade kes?, mis?, mida teeb? ja vastavate sõnavormide vastandamine.</p> <p>Üksikhäälikute ja häälikuühendite ning veaohlike häälikute praktiline äratundmine sõnas.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa</p> <p>2) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes</p> <p>3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Õpetaja lugemise kuulamine.</p> <p>Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1-2-silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahendite toetudes (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine).</p> <p>Lauselõpu intonatsiooni harjutamine.</p> <p>Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Valiklugemine: sõnade leidmine lausest ja lausete leidmine tekstist õpetaja juhendamisel.</p> <p>Illustratsioonide valimine ja sobitamine tekstiga, pildiseeria koostamine.</p> <p>Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna/sõnaühendi või lausega.</p>

	<p>Kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantide seast).</p> <p>Jutu mõtte sõnastamine ühisvestluses.</p> <p>Taustteadmiste aktiveerimine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil).</p> <p>2-3 sõna aktiivne kasutamine teksti analüüsides ja taastades.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine</p> <p>Lausetähenduse mõistmine.</p> <p>Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia).</p> <p>Puuduva teabe tuletamine ühisvestluses.</p> <p>Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades.</p> <p>Lausete lõpetamine, muutmine, järjestamine.</p> <p>Õpetaja ja õpilase koosjutustamine.</p> <p>Dialogi struktuuri teadvustamine (<i>kes? kellele? mida ütles?</i>).</p> <p>Lühiteksti taastatakse abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, skeemid, sõnalünkadega laused, lausete lõpetamised).</p>
--	---

3. KLASS

Oodatavad õpitulemused 3. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;

- 5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õppetegevus 3. klassis

3. klassi eesti keele ainekava töömahukamad lõigud on lugemise, õigekirja ja praktilise grammatika (sõna muutevormid, sõnaühend, lause) omandamine. Tõuseb praktilise grammatika osakaal, õigekirja omandamine on sellega võrreldes väiksema kaaluga. Õppetöö on endiselt praktilist laadi. Kuna õpilaste juhtivaks psüühiliseks protsessiks on tajude, tuleb vaimsete ülesannete sooritamisel palju kasutada materialiseerimist ja näitlikke abivahendeid, tööd toetavad stereotüübid ja algoritmid. Õppetegevuses on oluline õpetaja suunamine ja õpilase-õpetaja koostöö.

Häälikuõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) häälib sõnu valdavalt iseseisvalt 2) nimetab sõnas veaohlike häälikuid 3) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust 4) kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi liithäälikutest koosnevaid sõnu; 5) kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahenditele toetudes kirjutatu õigsust 	<p>Häälik- ja foneemanalüüs</p> <p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoscuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine.</p> <p>Foneemanalüüs</p> <p>Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veaohlike häälikute nimetamine kirja pildi ja kuulmise järgi, .</p> <p>Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva</p>

	<p>hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks; sõnade rühmitamine veahtlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes (ühe kõnetaktiga) sõnades.</p> <p>Veahtlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga).</p> <p>Veahtlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine.</p> <p>Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglile.</p> <p>Häälikanalüüsi harjutamine toimub ülesannete raskusastet järk-järgult muutes: erineva pikkusega sõnad, üksikhäälikutest koosnevad ja häälikuühendeid sisaldavad sõnad; analüüs materialiseeritult, koostegevuses, iseseisvalt.</p> <p>Foneemanalüüsi raskusastmed: analüüs koostegevuses, materialiseeritult, peast (lihtsamad variandid), lühemad ja pikemad sõnad (valdavalt 3-silbilised), erineva struktuuriga silbid sõnades.</p> <p>Tiiviku kasutamine: veahtlike häälikute pikkuse muutmine esitatud skeemide järjekorras:</p> <p>1) vasak tiib, 2) parem tiib</p> <ul style="list-style-type: none"> • alt üles vasak tiib, • alt üles parem tiib, • ülalt vasakult alla, alt paremalt üles, • horisontaalselt
--	--

	(ülipikk täishäälik + lühike suluta kaashäälik; lühike täishäälik + ülipikk suluta kaashäälik jne). <ul style="list-style-type: none"> • ühe- ja kahekordse tähe valimine vastavalt skeemile.
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata</p> <p>2) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu</p> <p>3) kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas</p>	<p>Ärakiri. Sõnade ja lühikeste lausete ära kiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi). Lühikeste sõnade kirjutamine pärast lause lugemist ja eelnevat analüüsi. Kirjutatu õigsuse järelkontroll.</p> <p>Õigekiri. 1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine. Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud). k, p, t s-i kõrval. Kaashäälikuühendi leidmine kirjapildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri. Sõnade poolitamine. Harjutustüübid: järelehääldamine, lünk- ja sobitusarjutused, harjutavad etteütlused, korrektuurharjutused.</p> <p>Kirjatehnika. Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste leidmine nii enese kui ka teiste töödes, nende parandamine; kirjutamise tempo tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.</p>

Praktiline grammatika	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme</p> <p>2) oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse</p> <p>3) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis kellele? - andis lapsele; pani teki kuhu? – pani teki lapsele peale)</p> <p>4) on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muutevormid</p> <p>5) rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult</p> <p>6) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti</p>	<p>Lause.</p> <p>5–6-sõnaliste lihtlauset (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlauset koostamine ja kõnes kasutamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine.</p> <p>Nimisõna käändevormid.</p> <p>Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu. Lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga.</p> <p>Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Kohasuhteid väljendavate tagasõnade ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel, kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas mõistmine ja rakendamine.</p> <p>Küsimuste kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega, millega, kelleta?, milleta?, kellele? mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga.</p> <p>Küsimuste kelle oma?, mille oma? mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga.</p> <p>Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel.</p> <p>Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (Muki – koer – koduloom – loom), esemete ja olendite tajutavate</p>

	<p>tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt.</p> <p>Omadust väljendav sõna.</p> <p>Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad.</p> <p>Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes);</p> <p>Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal.</p> <p>Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina.</p> <p>Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes.</p> <p>Tegevust ja seisundit väljendav sõna.</p> <p>Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine.</p> <p>Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes.</p> <p>Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses.</p> <p>Tegusõna laiendamine sihtisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause juurde.</p>
--	--

	<p>Arvsõna. Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes. Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine. Küsisõnade mitu? ja mitmes? sisuline mõistmine, küsimustele vastamine .(Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.).</p> <p>Liitsõna. Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine. Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi.</p>
Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu	
<p>Häälikurühmade ja veaohlike häälikute/tähtede äratundmine. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormi eristamine. Ainsuse ja mitmuse vormide (sh käände- ja pöördevormides) äratundmine. K, p, t sõna alguses ja s-i kõrval.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt 2) leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid 3) vastab sisutaastavatele küsimustele 4) järjestab sisu järgi pildid seeriaks 5) jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes 	<p>Lugemistehnika. Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine. Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine. Korduv lugemine vahelduvalt kooris ja üksi; ülesanded ladususe saavutamiseks (kohatute pauside vältimine, lugemiskiiruse tõstmine); ülesanded ilmekuse arendamiseks (lauselõpu intonatsioon, loogiline rõhk).</p> <p>Orienteerumine tekstis.</p>

	<p>õna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast.</p> <p>Lõikude sobitamine illustatsioonidega.</p> <p>Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine.</p> <p>Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta, intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele.</p> <p>Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>Valiklugemine, mille käigus õpetaja juhendamisel leitakse vajalik sõna etteantud lausest, lause lõigust või tekstist.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Loetud pala tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine.</p> <p>Jutustamine piltide ja mälu kujutluste põhjal piltide, lünklauset, sõnaühendite abil.</p> <p>Analoogiajutukeste koostamine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>Tekstilähedasel jutustamisel on abiks: pildid, algus- ja lõpulaused, sõnaühendid.</p> <p>Kirjalikku dialoogi analüüsitakse õpetaja suunamisel, harjutatakse tekstis olevate väljendite valikut ja kasutamist sõltuvalt situatsioonist.</p> <p>Antakse jõukohaseid hinnanguid tegelaste käitumisele, ühisvestluses analüüsitakse konflikti vähendamist või ägenemist</p>
--	--

	soodustavaid väljendeid; analüüsi kokkuvõtte sõnastab õpetaja. Dialogi analüüsil pööratakse tähelepanu ka suhtlejate emotsioonidele ja hoiakutele.
--	---

II KOOLIASTE

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abistavaid materjale;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt; loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abistavate materjalide toel edasi kuulnud või loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausest väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegasõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abimaterjale, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

4. KLASS

Oodatavad õpitulemused 4. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele;
- 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;

- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele);
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti);
- 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes;
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 4. klassis

Lihtsustatud õppetasel on õppetegevus kontsentriiline, st varasemates klassides käsitletud teemad korduvad, nende käsitus on põhjalikum ja materjali poolest mahukam. Kuna õpilaste juhtiv psüühiline protsess on 4. klassis endiselt valdavalt taju, peab ka eesti keele lugemise ning keeleõpetuse tundides õppetöö toimuma toetudes kaemuslik-praktilisele mõtlemisele. Seega jääb 3. klassiga võrreldes samaks õpetamise praktiline suunitus: kasutatakse materialiseerimisvahendeid, minimaalselt termineid. Õpilaste arengus hakkab aga üha enam rakenduma mälu ja see teeb võimalikuks kujundilise mõtlemise kasutamise.

4. klassis suureneb märgatavalt töövõtete abstraktsus: koostatakse lausete skeeme; tegeldakse sõnaosadega (tüvi, tunnus, lõpp, liide); eristatakse sõnavormide leksikaalset ja grammatilist tähendust (põhi- ja lisatähendust); lisaks süntaksiküsimustele (küsimused sõnavormi juurde sõnavormi täpsustamiseks) hakatakse kasutama morfoloogiaküsimusi (küsimused sõnavormi kohta).

Peamiseks tööviisiks jääb endiselt praktiline harjutamine. Õpetuse raskusastet mõjutavad nii materjali maht, õpilase iseseisvuse tase ja õpetaja vahetu osalemine lapse tegevuses kui ka abivahendite kasutamine.

Häälikuõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
1) muudab ja määrab veaohlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja	Häälik- ja foneemanalüüs. Häälikurühmad.

<p>kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades</p> <p>2) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes</p>	<p>Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.</p> <p>Veahtlikud häälikud sõnas.</p> <p>Veahtlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks.</p> <p>”Tiivik”. ”Tiiviku” valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik).</p> <p>Täishäälik ja suluta kaashäälik veahtlike häälikutena.</p> <p>Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades.</p> <p>Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine.</p> <p>Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veahtlike häälikutena.</p> <p>Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirjepildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri.</p> <p>Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi.</p> <p>Täishäälik ja sulghäälik veahtlike häälikutena.</p> <p>Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.</p> <p>Tähevalik toetub järgmistele analüüsioskustele:</p> <p>1) häälimine, häälikute ja nende järje määramine,</p>
---	--

	<p>2) häälikute rühma (“punased”, “sinised”, “rohelistes”), lihthääliku või häälikuühendi määramine,</p> <p>3) veahtlike häälikute leidmine,</p> <p>4) võrdlev hääldamine, häälikupikkuse määramine.</p> <p>Graafiliste vahendite kasutamine: skeemid, “tiivik”, “klaver”, noobid, vältemärgid, täherühmade tabelid.</p> <p>“Tarkvara mappi” kasutamine, suunata õpilasi läbima seal näidatud töösamme.</p> <p>Suunavad küsimused:</p> <p>Mida on vaja teha?</p> <p>Mida sa teed/tegid?</p> <p>Mida sa teed järgmisena?</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu</p> <p>2) sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust</p> <p>3) tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks “tiivikut” või veahtlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme)</p>	<p>Ära kirja.</p> <p>Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa, kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll.</p> <p>Õigekiri.</p> <p>Õpitud veahtlike häälikute õigekiri sõnades. Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri.</p> <p>Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval.</p> <p>Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil.</p> <p>Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi.</p> <p>Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine.</p> <p>Kirjatehnika.</p>

	Tähemoonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheseoste kirjutamine. Kirjutamise kiiruse tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.
PRAKTILINE GRAMMATIKA	
1. Lause	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset</p> <p>2) laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil</p> <p>3) tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baaslauseks</p>	<p>Lihtlause.</p> <p>Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (teigusõna ja nimisõna laiendid).</p> <p>Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses.</p> <p>Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine.</p> <p>Liitlause.</p> <p>Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad.</p> <p>Sihitisosalause.</p> <p>Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist.</p> <p>Otsekõne muutmine kaudseks.</p> <p>Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, teigusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.</p>
2. Sõnade tähendus sõnaühendis ja lauses	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes</p>	<p>Nimisõna käändevormid.</p> <p>Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused kes?, mis?.</p>

<p>2) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset;</p>	<p>Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis.</p> <p>Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht.</p> <p>Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted:</p> <p>atributiivsed suhted (tunnused, kuuluvus, osa tervikust); kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhted; ajasuhted; lõpetatud ja lõpetamata tegevus; hulk ja mõõt; (millegi) valdaja; seisund.</p> <p>Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine.</p> <p>Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (astus kuhu? – astus esikusse). Morfoloogiaküsimus (esikusse– millesse?). Sõnade rühmitamine küsimuste abil.</p> <p>Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (kes?, mis?); algvormi moodustamine sõnaühendi see on ... abil. Enamlevinud vääramisi kasutatavate sõnade (puder, taldrik, pliit jne) algvorm.</p> <p>Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp.</p> <p>Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (uue ....) abil.</p> <p>Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest.</p> <p>Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (poisi müts), lõpetatud või kindlasti</p>
---	---

	<p>lõpetatav tegevus (ostis koti/ostab koti), osa tervikust (pruuni koti sang), hulk või mõõt (paki kommi), koht (koos tagasõnaga: metsa taga, poisi kõrval).</p> <p>Sõnavormi leidmine sõnaühendis või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.</p> <p>Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine.</p> <p>Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus).</p> <p>Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (peseb autot), koht (mööda teed), aeg (pärast lõunat), eitus (ei ole vihikut).</p> <p>Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.</p> <p>Omadust väljendav sõna.</p> <p>Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu. Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühenditega.</p> <p>Küsimus missugune?. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.</p>
--	--

	<p>Tegevust ja seisundit väljendav sõna.</p> <p>Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu.</p> <p>Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel.</p> <p>Sõnade seos lauses.</p> <p>Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses.</p> <p>Tegijat väljendav sõna (alus) lauses.</p> <p>Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine.</p> <p>Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).</p> <p>Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördvormid, öeldise vormi sõltuvus lausest (nimisõnadest ja isikulistest asesõnadest).</p> <p>Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnест teise.</p> <p>kse-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada.</p> <p>Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendtegevusõna kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega.</p> <p>Arvsõna.</p> <p>Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p>
--	---

	Arvsõna küsimused: valik, sobitamine.
Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu	
<p>Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest</p> <p>Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (kes?, mis?, missugune?, mida teeb?) abil.</p> <p>Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine.</p> <p>Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).</p> <p>Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käänevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval 2) leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid 3) vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel 4) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele 5) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu 	<p>Lugemistehnika.</p> <p>Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa.</p> <p>Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke.</p> <p>Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis.</p> <p>Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt.</p> <p>Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses.</p>

	<p>Küsimuste esitamine teksti kohta (kes?, mis?, millal?).</p> <p>Konkreetses ülesandes täitmine vaikse lugemise teel.</p> <p>Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega.</p> <p>Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Loetud pala tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides.</p> <p>Jutustamine piltide ja mälujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.</p>
--	---

5. KLASS

Oodatavad õpitulemused 5. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostgevuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;
- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;

- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
 11) teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 5. klassis

Eesti keele tundides pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel. Õpilased vajavad jätkuvalt õppetegevuse õpetajapoolset reguleerimist. Jälgitakse suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmist. Sisekõne kujunemine võimaldab õpilastel arendada oma oskusi õppetegevuse kavandamisel ja reguleerimisel. Oluline on nii orienteerumine ülesandes, ülesande täitmine kui ka selle kontroll. Harjutada tuleb algoritmide ja tuttavate abivahendite leidmist ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist. Enesekontroll peab muutuma igasuguse ülesande täitmise viimaseks töösammuks.

Võrreldes 4.klassiga on töökorraldused tööraamatutes muutunud pikemaks. Lausest arusaamiseks peab see korraks täpselt meelde jääma, kuid pikk lause võib ületada mõne lapse töömälu mahu ja jääda seetõttu vaid osaliselt mõistetavaks. Samas ei ole alati kõik ülesande täitmise sammud töökorraldustes sõnastatud ja puudujäävad osad tuleb lapsel endal taastada. Seepärast peab õpetaja olema pidevalt valmis töökorraldusi täpsustama ja/või suuliselt ümber sõnastama.

Häälikuõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
1) eiab veaohalikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades 2) tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades	Häälik- ja foneemanalüüs. Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veaohalikud häälikud liitsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma. Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis. Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis.

	Sõnade rühmitamine veaohlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust</p> <p>2) kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi</p> <p>3) kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel</p>	<p>Ära kirja.</p> <p>Ära kirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa.</p> <p>Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine.</p> <p>Kirjutatu järelkontroll.</p> <p>Ära kirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil.</p> <p>Õige kirja.</p> <p>Veaohlike häälikute märkimine kirjas.</p> <p>Häälikuühendite ja liitsõnade õige kirja harjutamine abivahendite toel.</p> <p>Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll).</p> <p>Eelneva kontroll.</p> <p>Vigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Lõppude, tunnuste ja liidete õige kirja (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel).</p> <p>Poolitamine.</p> <p>Kirjavahemärkide kasutamine koond- ja liitlauses skeemide abil.</p>
PRAKTILINE GRAMMATIKA	
1. Lause.	
Õpitulemused	Õppesisu

<p>1) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides</p> <p>2) tunneb ära õpitud koond- ja liitlauset liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada</p> <p>3) mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust</p> <p>4) sobitab liitlause osalused tervikuks, ühendab lihtlauseid liitlauseteks</p>	<p>Lihtlause.</p> <p>Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist.</p> <p>Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga.</p> <p>Sõnade järjekord ja seos lauses.</p> <p>Lauset ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilause moodustamine lihtlausest.</p> <p>Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine.</p> <p>Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine.</p> <p>Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel.</p> <p>Koondlause.</p> <p>Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (ja, ning, või).</p> <p>Koondlause kasutamine.</p> <p>Tekstiväline lause ja lause tekstis (kontekstisidus lause).</p> <p>Liitlause.</p> <p>Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine.</p> <p>Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausest, sidesõnad (ja, ning, aga, kuid, või). Sidesõnade grammatiline tähendus.</p>
--	---

	<p>Põimlause koostamine: sihitislause, ajalause, täiendlause. Osalause sobitamine, lause lõpetamine.</p> <p>Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine.</p>
2. Sõnade algvormid ja muutevormid	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel 2) mõistab käändsõna muutevormide grammatilist tähendust 3) tuletab sõnu õpitud liidetega 4) tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist 	<p>Nimisõna.</p> <p>Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemed ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused. Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (Emajõgi – jõgi – veekogu).</p> <p>Nimisõna tunnused.</p> <p>Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited -ja, -mine.</p> <p>Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine.</p> <p>Nimisõna algvorm ja muutevormid.</p> <p>Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis.</p> <p>Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp.</p> <p>Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine.</p> <p>Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri.</p> <p>Nimisõna käändevormid.</p>

	<p>Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine.</p> <p>Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid.</p> <p>Omadussõna.</p> <p>Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused.</p> <p>Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis.</p> <p>Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine.</p> <p>Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited -lik, -line, -ne), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga.</p> <p>Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Tegusõna.</p> <p>Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad.</p> <p>Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine.</p> <p>Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid.</p>
--	---

	<p>Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad.</p> <p>Pöördvormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud.</p> <p>Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp.</p> <p>Pöördvormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördvormide kasutamine lauses, õigekiri.</p> <p><i>ma- ja da-tegevusnimi.</i> Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega.</p> <p>Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel.</p> <p>Jaatav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses.</p> <p>Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik.</p> <p>Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses.</p> <p>Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis.</p> <p>Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis.</p>
	<p>Arvsõna.</p> <p>Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad.</p> <p>Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis.</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lausetes.</p>
	<p>Liitsõna.</p>

	<p>Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus.</p> <p>Liitsõna alaliigi nimetusena.</p> <p>Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi.</p> <p>Veaohalikud häälikud liitsõnas.</p>
Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu	
<p>Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine.</p> <p>Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine.</p> <p>Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine.</p> <p>Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna).</p> <p>Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine.</p> <p>Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil.</p> <p>Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid</p> <p>2) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa</p> <p>3) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust</p>	<p>Lugemistehnika.</p> <p>Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa.</p> <p>Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega.</p> <p>Orienteerumine tekstis.</p> <p>Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele).</p>

<p>4) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid</p>	<p>Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele.</p> <p>Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine.</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist.</p> <p>Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt.</p> <p>Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist.</p> <p>Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilauseid, tugilauseid).</p> <p>„Sõnaliste piltide“ maalimine.</p> <p>Jutustamine illustratsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat.</p> <p>Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga.</p> <p>Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.</p>
--	--

6. KLASS

Oodatavad õpitulemused 6. klassi lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme; 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid; 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa; 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid; 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel; 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele; 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid; 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust; 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi; 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (teigusõna muutevorme õpetaja abiga); 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid; 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust. 	
<p>Õppetegevus 6. klassis</p> <p>Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus hakkab automatiseeruma, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine õpilaste kõnes. Keeleõpetuses on 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.</p>	
<p>PRAKTILINE GRAMMATIKA</p>	
<p>1. Lause</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle 2) mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid 	<p>Lihtlause.</p> <p>Sõnaühend ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna).</p> <p>Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis.</p>

	<p>Kolmeosaline sõnaühend.</p> <p>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse esitamine sõnavormist lähtuvalt.</p> <p>Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine.</p> <p>Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlause. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas.</p> <p>Jutustava lause muutmine küsilauseks.</p> <p>Lausete ühendamine, sisestamine ja laiendamine.</p> <p>Lausete muutmine kontekstisidusaks.</p> <p>Koondlause.</p> <p>Korduvad alused või öeldised.</p> <p>Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused).</p> <p>Sõnade seosed koondlause. Sidesõnade (ja, ning, või, ega, ehk) mõistmine ja kasutamine.</p> <p>Lause tähenduse sõltumine sidesõnast.</p> <p>Koma koondlause.</p> <p>Koondlausete koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi.</p> <p>Liitlause.</p> <p>Liitlause osalausete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine.</p> <p>Liitlause koostis, osalused, sidendid.</p> <p>Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausete lõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil.</p> <p>Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atribuutivsete tunnuste väljendamine liitlause: osalausete äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil.</p>
--	--

	<p>Põhjused ja eesmärgid väljendavate osalauseste eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine.</p> <p>Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud lihtlause, liitlause).</p> <p>Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus).</p> <p>Sidendid kes?, mis? ja nende käändevormid.</p> <p>Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.</p>
2. Sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust</p> <p>2) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme</p> <p>3) esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi</p> <p>4) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tepusõna muutevorme õpetaja abiga)</p>	<p>Sõnaliigid.</p> <p>Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused.</p> <p>Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides.</p> <p>Nimisõna.</p> <p>Nimi ja nimetus.</p> <p>Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimes.</p> <p>Nimisõna algvorm, küsimused.</p> <p>Nimisõna käändevormid.</p> <p>Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp).</p> <p>Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhija lisatähendus.</p> <p>Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus kõne ja tütar tüüpi sõnades.</p>

	<p>Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil.</p> <p>Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi.</p> <p>Sõnavormi põhi- ja lisatähendus.</p> <p>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Nimisõna tuletamine (-ja, -mine, -ik, -nik).</p> <p>Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist.</p> <p>Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <hr/> <p>Omadussõna.</p> <p>Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused.</p> <p>Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.</p> <p>Omadussõna roll allrühmade nimetustes (kõrged/madalad majad).</p> <p>Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (-nik; -lik, -ne, -line).</p> <p>Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses.</p> <p><i>nud-, tud-, mata-, v-, tav-</i>vormid täiendina.</p> <p>Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus).</p> <p>Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega.</p> <p>Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist.</p> <p>Võrdluspöördkonstruktsioonid (Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.).</p> <hr/> <p>Arvsõna.</p>
--	--

	<p>Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).</p> <p>Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi.</p> <p>Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad.</p> <p>Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis.</p> <p>Tegusõna.</p> <p>Tegusõna roll lauses.</p> <p>Tegusõna ja selle laiendid lauses.</p> <p>Tegusõna arv ja pöörded.</p> <p>Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos.</p> <p>Jaatav ja eitav kõne.</p> <p>Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajateljje abil.</p> <p>Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal.</p> <p>Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses.</p> <p>Ühendteigusõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses.</p> <p>Ühendteigusõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.</p>
--	--

	<p>Liitsõna.</p> <p>Liitsõna tähendus, koostis.</p> <p>Liitsõna kohta küsimuse esitamine.</p> <p>Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine.</p> <p>Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi.</p> <p>Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: nud-, tud-, mata-, v-, tav- vormid täiendina (koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline).</p> <p>Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine.</p> <p>Veaohtlikud häälikud liitsõnas.</p>
	<p>Võõrsõna.</p> <p>Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.</p> <p>Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) märgib kirjas õigesti veaohtlike häälikute pikkused, leiab ja kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi 2) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust; 3) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafia reegleid 4) kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid 	<p>Foneemanalüüs.</p> <p>Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine.</p> <p>Häälikute kolm pikkust.</p> <p>Veaohtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87).</p> <p>Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks.</p>

	<p>Veaotlike häälikute õigekiri ja enesekontroll.</p> <p>Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades.</p> <p>Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks.</p> <p>Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine.</p> <p>Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll.</p> <p>Tähestik.</p> <p>Ärakiri.</p> <p>Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.</p> <p>Õigekiri.</p> <p>Veaotlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine.</p> <p>Vigade võimaliku põhjuse leidmine.</p> <p>Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine.</p> <p>Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: g, b, d sõna algul; võõrtähed; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis.</p> <p>Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>Kirjavahemärkide kasutamine lauses.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu	
<p>Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine.</p> <p>Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.</p> <p>Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine.</p>	

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine, kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel.

Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides.

Sõnade tuletamine õpitud liidetega.

Lugemine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa</p> <p>2) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid</p> <p>3) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine);</p> <p>4) valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid</p> <p>5) kirjeldab jutustamisel situatsioone ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele</p>	<p>Lugemistehnika.</p> <p>Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine.</p> <p>Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist).</p> <p>Väljendite mõistmine</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel).</p> <p>Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, arhaismid, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised.</p> <p>Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates.</p> <p>5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsides ja taastades.</p> <p>Orienteerumine tekstis.</p> <p>Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes.</p> <p>Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine.</p> <p>Seletuste põhjendamine valiklugemise teel.</p> <p>Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine.</p>

	<p>Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt.</p> <p>Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega.</p> <p>Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine.</p> <p>Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile).</p> <p>Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust.</p> <p>Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga).</p> <p>Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel).</p> <p>Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine.</p> <p>Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt.</p> <p>Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine.</p> <p>Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine.</p>
--	--

	<p>Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel).</p> <p>Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust).</p> <p>Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra-st lähtuvalt.</p> <p>Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi).</p> <p>Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogses olukorras.</p> <p>Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses.</p> <p>Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.</p> <p>Eneseväljendus (jutustamine).</p> <p>Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine (“suulise pildi” maalimine).</p> <p>Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga, mõttelünkadega teesid („mälukava”).</p> <p>Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Kokkuvõtlik jutustamine: oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete</p>
--	---

	<p>moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine.</p> <p>Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga).</p> <p>Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi.</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine:</p> <p>Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.</p>
--	---

III KOOLIASTE

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekterida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

7. KLASS

Oodatavad õpitulemused 7. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;

- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist;
- 14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

Õppetegevus 7. klassis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente.

Õigekirjaoskus automatiseerub, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine. Kui keeleõpetuses oli 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine, siis 7. klassis tõuseb peamiseks teemaks liitlause. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.

Tekstikäsitluse eesmärkideks on 7. klassis eri mõistmisstrateegiate kasutamine. Tekstis orienteerumiseks lisandub valiklugemisele temaatilise lugemise õppimine, mis on ühtlasi eeldus temaatiliseks ja tegelase nimel jutustamiseks. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine toimub õpetaja suunamisel. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi.

Praktiline grammatika

1. Lause

Õpitulemused

Õppesisu

<p>1) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle</p> <p>2) mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid</p> <p>3) orienteerub mõistetavate sündmuste ajalistes ja põhjuslikes seostes</p>	<p>Lihtlause.</p> <p>Alus- ja öeldisrühm.</p> <p>Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmine ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine. Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (kas? ega?) ja avatud (kes? kus? jne) küsimuste rühmad.</p> <p>Lihtlause kaastekstis.</p> <p>Koondlause.</p> <p>Loetelu.</p> <p>Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited.</p> <p>Korduvate lauseliikmete laiendid.</p> <p>Sidesõnad ja, ning, ega, ehk, või, kui ka.</p> <p>Koondlause tähenduse sõltuvus sidesõnast.</p> <p>Koma kasutamine.</p> <p>Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal.</p> <p>Liitlause.</p> <p>Liitlausete leidmine tekstist, nende mõistmine.</p> <p>Liitlausete moodustamine lihtlausetest ja/või skeemide järgi.</p> <p>Ajasuhteid väljendavad liitlauseid.</p> <p>Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad ja, ning.</p> <p>Ajasuhete väljendamine põimlausega: siddendid ja, ning, kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui. Lausete grammatilise tähenduse mõistmine, lausete koostamine skeemi ja analoogia alusel. Lausete transformeerimine.</p>
---	---

	<p>Põhjuslikke suhteid väljendatavad liitlaused. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. Sidendid ja, ning, sellepärast, sest. Lausete mõistmine, koostamine.</p> <p>Tegevuse eesmärki väljendamine liitlaused. Sidendid et, selleks et.</p> <p>Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalausete eristamine. Lausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Vastandamist-eraldamist väljendavad liitlaused. Sidendid aga, kuid, ent, vaid, ja, või. Lausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Objektisuhteid väljendavad liitlaused. Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne). Lausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Atributiivsust väljendavad liitlaused. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid mis (mille jne), kes (kelle jne). Lausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Otsekõne ütluse muutmine kaudseks. Saatelause muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine sihitiskõrvallauseks.</p> <p>Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.</p>
2. Sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) tuletab sõnu õpitud liidetega 2) moodustab liitsõnu 3) teab muutevormi grammatilist tähendust 4) kasutab sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist 	<p>Sõnaliigid.</p> <p>Kujutlused sõnaliikide üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest ning formaalsetest tunnustest.</p> <p>Kahe tunnuste rühma (semantilised, formaalsed) eristamine.</p>

	<p>Käände- ja pöördvormid.</p> <p>Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).</p> <p>Nimisõna.</p> <p>Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused.</p> <p>Nimi ja nimetus.</p> <p>Nimisõna algvorm ja muutevormid.</p> <p>Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).</p> <p>Nimisõnade moodustamine liidete abil: <i>-ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik</i>.</p> <p>Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus.</p> <p>Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Süntaksiküsimuste esitamine sõnavormide täpsustamiseks, morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormi kohta sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Liitnimisõna.</p> <p>Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis.</p> <p>Allrühmade nimetuste moodustamine.</p> <p>Omadussõna.</p> <p>Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused.</p> <p>Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis.</p> <p>Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina.</p>
--	--

	<p>Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited <i>-ne, -lik, -line, -jas, -kas</i>.</p> <p>Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Kirjelduste koostamine.</p>
	<p>Arvsõna.</p> <p>Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad).</p> <p>Rooma numbrid (I-XXV).</p> <p>Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri.</p>
	<p>Tegusõna.</p> <p>Lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel.</p> <p>Tegusõna muutevormid: <i>ma-</i> ja <i>da-</i> tegevusnimi: <i>olevik, liht-, täis-</i> ja <i>enneminevik</i>.</p> <p>Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses.</p> <p>Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre) ja kasutamine dialoogis.</p> <p>Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist.</p> <p>Ühendtegasõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendtegasõna koostises, nende asukoht lauses. Ühendtegasõna kasutamine tingimuslauses.</p>
	<p>Võõrsõna.</p> <p>Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.</p>

	Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) tunneb ja kasutab tähekasutusreegleid 2) kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel 3) kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta	Foneemanalüüs ja õigekiri. Veaohtlike häälikute määramine ja õigekiri. Erandlik <i>g, b, d s-i</i> kõrval. Liitsõnade õigekiri. <i>i ja j</i> õigekiri. Õpitud tuletusliidete õigekiri. Enesekontroll.
Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu	
Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine. Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine. Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel: nõrk sulghäälik <i>s-i</i> kõrval, liitsõnade õigekiri, <i>h</i> ja <i>j-i</i> kasutamine, liidete õigekiri (nt käija). Lausete koostamine õpitud lausemallide ulatuses. Sõnatuletus õpitud liidetega.	
Lugemine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) oeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos mõningase ilmekusega 2) täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid, loeb õpetaja juhendamisel temaatilisi lõike 3) jutustab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu 4) valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava) 5) kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel, hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele	Lugemistehnika. Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist). Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon). Orienteerumine tekstis. Sõnavara Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.

<p>6) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel</p>	<p>Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).</p> <p>Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsides ja taastades.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Eri mõistmisstrateegiate kasutamine õpetaja suunamisel.</p> <p>Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamine õpetaja suunamisel.</p> <p>Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel.</p> <p>Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.</p> <p>Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.</p> <p>Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjustagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen.</p> <p>Oletuste ja järelduste sõnastamine.</p> <p>Dialoogi analüüs</p> <p>Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? –</p>
---	---

	<p>milleks? – kuidas?). Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine).</p> <p>Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine).</p> <p>Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).</p> <p>Valik- ja temaatiline lugemine</p> <p>Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal).</p> <p>Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine).</p> <p>Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist.</p> <p>Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.</p> <p>Tegelaste käitumise analüüs</p> <p>Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust).</p> <p>Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine.</p> <p>Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus).</p> <p>Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).</p>
--	---

	<p>Teksti peamõtte sõnastamine Peamõttele (sisu kokkuvõte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates. Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.</p> <p>Eneseväljendus (jutustamine)</p> <p>Teksti kavastamine Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõna ja -sõnaühendid kava juures. Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine.</p> <p>Teksti taastamine Tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine. Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi. Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest). Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine. Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine).</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiselt loodud kava ja esitatud</p>
--	---

	keelevahendite abil (tugisõnad, - sõnaühendid). Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal. Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine. Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.
8. KLASS	
<p>Oodatavad õpitulemused 8. klassi lõpuks</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavasihtuatsioonides, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelaserühmi ning nende käitumist; 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele; 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi; 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid; 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut; 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses; 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt; 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal; 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid; 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal; 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi; 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi; 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele; 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi; 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis; 16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali. 	
Õppetegevus 8. klassis	

Lugemis- ja kirjutamisoskuste süvendamine toimub individuaalsete ülesannete kaudu. Tõuseb endamisi (vaikse) lugemise maht (kuni 2/3 tekstist), mille käigus otsitakse vastuseid küsimustele või teavet probleemi lahendamiseks. Tegevuse planeerimist ja enesekontrolli harjutatakse peamiselt tekstiloome ülesannete täitmisel.

Tööviisidest on endiselt ülekaalus praktiline harjutamine, abivahenditest kasutatakse skeeme, tekste, teabekirjandust, internetti. Süvendatakse oskust abivahendeid valida, kasutada, abi küsida.

Praktiline grammatika

1. Lause

Õpitulemused	Õppesisu
1) mõistab ja kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis	<p>Lause</p> <p>Lihtlause, koondlause, liitlause. Lause tekstis.</p> <p>Lausete moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine.</p> <p>Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite kasutamine.</p> <p>Lihtlause</p> <p>Äratundmine, peamised formaalsed tunnused.</p> <p>Alus, öeldis ja nende laiendid lauses.</p> <p>Süntaksiküsimused.</p> <p>Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine.</p> <p>Sõnade järjekord lauses.</p> <p>Kaastekstisidused laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest.</p> <p>Lausete muutmine kaastekstisidusaks.</p> <p>Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialoogis.</p> <p>Korduvad lauseliikmed ja osalused.</p> <p>Suulise kõne lausungite muutmine grammatiliselt korrektseteks lauseteks.</p>

	<p>Suuliselt esitatud teabe edastamine kirjalikult.</p> <p>Suuline ja kirjalik dialoog. Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lause või lauserühmaga ja vastupidi.</p> <p>Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta.</p> <p>Otsekõne muutmine kaudseks.</p> <p>Koondlause</p> <p>Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid.</p> <p>Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).</p> <p>Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend).</p> <p>Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka.</p> <p>Koondlauset moodustamine.</p> <p>Kirjavahemärgid koondlauses.</p> <p>Liitlause</p> <p>Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs.</p> <p>Rindlause. Põimlause. Osalaused. Alus ja öeldis osalausetes.</p> <p>Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega: sobitamine, suunavad küsimused osalause kohta.</p> <p>Osalausetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine.</p> <p>Küsimuste (küsilause, süntaksiküsimus) esitamine osalausetes kohta.</p> <p>Sidendite tähenduse mõistmine.</p>
--	---

Liitlausetes väljendatavad suhted:

tegevuste vastandamine (Vend kirjutab, aga õde loeb.);

koht (Sõitsin sinna, kus mind oodati.);

aeg: üheaegsus ja järgnevus (Läksin õue, vihma sadas kõvasti. Läksin õue ja varsti hakkas vihma sadama.);

põhjus (Ilmar kastis lilli, sest muld oli kuiv.);

eesmärk (Mai võttis korvi, et aiast õunu tuua.).

Ühe ja sama suhte väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sidendid, osalauseste paigutus.

Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete suunatud transformeerimine.

Liht-, koond- ja liitlausete eristamine, terminite kasutamine.

Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine).

Koond- ja liitlausete moodustamine lihtlausest ja vastupidi (analoogia põhjal).

Koond- ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine.

Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi.

Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallused. Sihilise tegusõna ja sihitiskõrvallause seos, küsimuse esitamine osalause kohta (ütles mida?), sidendid et, kuidas, miks, kus, millal, kas, kes, mis jne.

Otsekõne. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitiskõrvallause abil. Isikuliste asesõnade ja tegusõna vormide kasutamine kõnes.

	<p>Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused: põhisõna ja osalause seos, osalause asetuse, sidendid.</p> <p>Lausete kasutamine dialoogis ja tekstis.</p>
2. Sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tunneb ära, mõistab ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele</p> <p>2) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi</p>	<p>Sõnaliigid</p> <p>Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine.</p> <p>Sõnaliikide eristamine.</p> <p>Samatüveliste sõnade tuletamine (kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti), tähenduslik eristamine.</p> <p>Tuletatud sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p>
	<p>Nimisõna</p> <p>Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus.</p> <p>Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht.</p> <p>Tuletised ja liitsõnad.</p> <p>Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus, põhisõna, laiend).</p> <p>Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast.</p> <p>Morfoloogia- ja süntaksiküsimus.</p> <p>Aluse seos öeldisega.</p> <p>Nimisõna käänamine.</p> <p>Tutvumine käänamistabeliga: käänete nimetused ja küsimused.</p>

	<p>Sama käändevormi erinevad grammatilised tähendused.</p> <p>Ühe ja sama sõna vormide kasutamine erinevates funktsioonides, rakendamine sõnaühendites, lausetes ja kontekstis.</p> <p>Laiendi käändevormide moodustamine sõltuvalt põhisõnavormist.</p> <p>Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri.</p> <p>Nimisõnade tuletamine</p> <p>Nimisõnade tuletamine, tuletusliited: <i>-ur</i>, <i>-ar</i>, <i>-na</i>. Tuletatud sõnade tähendus.</p> <p>Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel.</p> <p>Tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused).</p> <p>Varemõpitud liidetega tuletiste kasutamine kõnes.</p>
	<p>Omadussõna</p> <p>Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil.</p> <p>Omadussõna süntaktiline funktsioon (täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane).</p> <p>Mitu omadussõna põhisõna laienditena.</p> <p>Omadussõna käänamine koos nimisõnaga.</p> <p>Võrdlusastmed.</p> <p>Liitomadussõnade õigekiri.</p> <p>Omadussõna tuletamine: tuletusliited: <i>-ne</i>, <i>-lik</i>, <i>-line</i>, <i>-tu</i>, <i>-jas</i>, <i>-kas</i>, <i>eba-</i>, <i>mitte-</i>.</p>

	<p>Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevusstseenide konkretiseerimisel.</p>
	<p>Arvsõna</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid.</p> <p>Järgarvsõnade tuletamine.</p> <p>Rooma numbrid I-XXX.</p> <p>Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.</p>
	<p>Määrsõna</p> <p>Määrsõna tunnused, tähendusrühmad.</p> <p>Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses.</p> <p>Määrsõnade tuletamine: tuletusliited: <i>-sti, -lt, -ti/di</i>.</p> <p>Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).</p>
	<p>Tegusõna</p> <p>Tegusõna semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused.</p> <p>Esemete, olendite ja nähtuste tegevust või seisundit väljendavad sõnad.</p> <p>Tegusõna lauses, tegusõna laiendid.</p> <p>Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks.</p> <p>Samatüvelised tegusõnad (<i>kiirustama, kiirendama</i>).</p>

	<p>Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (<i>riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks</i>).</p> <p>Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist (<i>Aeg möödus lennates. Buss möödus majast.</i>)</p> <p>Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis.</p> <p>Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest.</p> <p>Muuteoperatsioonid.</p> <p>Tegusõna vormide aktiveerimine</p> <p>Ühendteigusõna, selle kasutamine lauses.</p> <p>Ülevaade kesksõnadest ja nende grammatilisest tähendusest. Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine.</p> <p>Kesksõnade moodustamine analoogia alusel ning rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Tegusõna asendamine kesksõnaga (<i>käisid – oled/olid käinud</i>), kontekstisidusate lausete moodustamine.</p>
	<p>Liitsõna</p> <p>Liitsõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine.</p> <p>Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine.</p> <p>Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina.</p> <p>Liitsõnade õigekiri.</p>
	<p>Võõrsõna</p> <p>Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.</p>

Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes õpetaja suunamisel</p> <p>2) oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali</p>	<p>Foneemanalüüs ja õigekiri</p> <p>Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri.</p> <p>Võõrhäälikud ja tähed. Võõrsõnad: hääldus, õigekiri.</p> <p>Võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimede õigekiri. Õigekirja kontrollimine interneti abil.</p> <p><i>k, p, t ja g, b, d</i> heliliste häälikute kõrval.</p> <p>Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekiri.</p> <p>Kaashäälikuühend: liitsõnade liitumiskohal, liidetega sõnades sõna tüve ja liidete piiril.</p> <p>Liited <i>-ki ja -gi</i>, liidetega sõnade tähendus ja õigekiri.</p> <p>Oma õigekirjaoskuse ja selle kontrollimise võimaluste teadvustamine.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu	
<p>Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel.</p> <p>Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel.</p> <p>Sõnaliikide tundmine ja vastavate terminite kasutamine.</p> <p>Käänamistabeli tundmine: käändenimetus, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine.</p> <p>Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine.</p> <p>Liht-, koond- ja liitlausete eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine.</p> <p>Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.</p>	
Lugemine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Tutvumine mõne õpetaja poolt soovitatud Eesti kirjaniku ja tema teosega.</p>

<p>2) loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga</p> <p>3) täidab jõukohast teksti analüüsid ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses</p> <p>4) oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt ning neile küsimustele vastata</p>	<p>Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos.</p> <p>Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist).</p> <p>Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine.</p> <p>Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja korralduste alusel.</p>
<p>5) koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta</p> <p>6) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt, rakendades analüüsi käigus koostatud/kasutatud abivahendeid;</p> <p>7) iseloomustab tegelast ja tegelaserühma plaani järgi, seletab ja hindab nende käitumist</p> <p>8) kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga)</p> <p>9) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse või kokkuvõtte</p>	<p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine.</p> <p>Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel.</p> <p>Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides.</p> <p>Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel.</p> <p>Inimest iseloomustavate sõnade tähenduse täpsustamine ja aktiveerimine.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõte) mõistmine.</p> <p>Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingute teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine).</p> <p>Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt.</p> <p>Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine.</p>

	<p>Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (<i>miks? milleks? kuidas?</i>).</p> <p>Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine või mittenõustumine, täiendava teabe taotlemine jne).</p> <p>Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu.</p> <p>Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle.</p> <p>Küsimuste esitamine kaaslastele. Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine.</p> <p>Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.</p> <p>Teabe märgistamine tekstis.</p> <p>Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine.</p> <p>Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.</p> <p>Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani).</p> <p>Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega.</p> <p>Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste</p>
--	--

	<p>eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.</p> <p>Teksti peamõtte sõnastamine</p> <p>Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates.</p> <p>Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega.</p> <p>Teksti kavastamine</p> <p>Liht-, liit- ja jooniskava ühine koostamine ning kasutamine jutustamisel.</p> <hr/> <p>Eneseväljendus (jutustamine)</p> <p>Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine.</p> <p>Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades.</p> <p>Enda või kaaslase jutustatud info kirjalik väljendamine.</p> <p>Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine loetud teabe või õpilase kogemuse põhjal.</p> <p>Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel või ülesannete täitmisel.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine</p>
--	--

	<p>Tekstilähedane ja kokkuvõtlik ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne.</p> <p>Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal.</p> <p>Sisuliste märkmete tegemine ja nende kasutamine kirjaliku jutu koostamisel.</p> <p>Kirjandi kirjutamine praktilise tegevuse, õppekäigu vm teemal.</p> <p>Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.</p> <p>Konspekterimine</p> <p>Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaosade, lauseosade ja/või lausete markeerimine.</p> <p>Lühendite, sümbolite, emotikonide, joonimise, markerite vm kasutamine teksti lugemise käigus olulise teabe tähistamiseks.</p> <p>Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, nende hilisem kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.</p>
--	---

9. KLASS

Oodatavad õpitulemused 9. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekterida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;

8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Õppetegevus 9. klassis

9. klassi õpetuse põhitähtsuseks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.

Eesti keele tundides toetatakse suhtlemis- ja koostööoskuste kujunemist, oma arvamuse teistele mõistetavat väljendamist, põhjendamist ja kaitsmist.

Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse enesekontrollivõtete rakendamist.

Õppeprotsessis on endiselt suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Praktiline grammatika

1. Lause

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes</p> <p>2) tunneb sõnamoodustust, kasutab õpitud vorme oma kõnes</p>	<p>Lihtlause</p> <p>Sõnaühend ja lause, nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses.</p> <p>Tekstiväline lause.</p> <p>Laiendatud ja laiendamata lause.</p> <p>Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist.</p> <p>Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid.</p> <p>Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine.</p> <p>Koondlause</p> <p>Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).</p>

	<p>Koondlauset moodustamine. Sidesõnad ja kirjavahemärgid koondlauses. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka</i>.</p> <p>Liitlause</p> <p>Rindlause. Osalused, öeldis osaluses, osaluste paigutus.</p> <p>Koma ja/või sidesõnad rindlauses.</p> <p>Põimlause. Pealause, kõrvallause(d).</p> <p>Kõrvallause asetus pealause järel, ees või pealause keskel. Hõlmava struktuuriga liitlauset tähenduse mõistmine.</p> <p>Liitlauset tüübid:</p> <p>sihitiskõrvallause;</p> <p>tegutsemise tingimust väljendav lause: (<i>Kui mul on kindel töökoht, siis ma töötan viis päeva nädalas.</i>);</p> <p>aega väljendav lause: üheaegsus (<i>Läksin randa, puhus tugev tuul</i>) ja järgnevus (<i>Läksin randa ja varsti tõusis tugev tuul.</i>);</p> <p>tegutsemise viisi väljendav lause: (<i>Naersime filmi vaadates nii, et kõhud olid valusad.</i>);</p> <p>põhjust (<i>Ma kastsin lilli, sest muld oli amplis kuiv.</i>) ja tagajärge (<i>Kuna muld oli amplis kuiv, siis lilled närtsisid.</i>) väljendav lause;</p> <p>eesmärki väljendav lause: (<i>Riin läks raamatukokku, et ajakirju lugeda.</i>);</p> <p>kohta väljendav lause: (<i>Käekell ei olnud enam seal, kuhu ma ta panin.</i>);</p> <p>täiendkõrvallause.</p> <p>Mitmeosaliste liitlauset mõistmine kirjalikus tekstis.</p> <p>Koma ja/või sidesõnad põimlauses.</p>
--	---

	<p>Samasisulised, kuid erineva struktuuriga laused.</p> <p>Sama suhet väljendavad, kuid erineva sisuga laused.</p> <p>Lausete rühmitamine väljendatavate suhete järgi.</p> <p>Lause moodustamine tegusõnafraasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine.</p> <p>Lausete transformeerimine.</p> <p>Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.</p>
2. Sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
1) tunneb olulisemat keele grammatikast: sõnaliike, käänamist ja pööramist	<p>Sõnaliigid</p> <p>Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest.</p> <p>Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses.</p> <p>Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest.</p> <p>Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt.</p> <p>Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.</p> <p>Nimisõna</p> <p>Käänamistabel, selle kasutamine.</p> <p>Muutevormide moodustamine ning moodustatud vormide rakendamine.</p>

	<p>Nimisõna tuletamine: õpitavad liited <i>-ik, -us, -kas</i>. Õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus, kasutamine.</p> <p>Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>Liitnimisõna</p> <p>Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine.</p> <p>Paarissõnad (<i>õed-vennad</i>).</p> <p>Lühenenud tüvega liitumine (<i>lugemisoskus</i>), tüvede äratundmine.</p> <p>Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt: liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna.</p> <p>Liitsõnade koostis, õigekiri.</p> <p>Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine.</p> <p>Omadussõna</p> <p>Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.</p> <p>Omadussõna tuletamine: <i>liited -tu, -jas, -kas</i>. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine.</p> <p>Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>Arvsõna</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad.</p> <p>Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbritega (I-XXX).</p> <p>Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine.</p> <p>Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel.</p> <p>Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.</p>
--	---

	<p>Asesõna</p> <p>Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine.</p> <p>Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).</p> <hr/> <p>Määrsõna</p> <p>Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisi- ja seisundi, hulga- ja määramäärsõnad).</p> <p>Määrsõnade tuletamine: õpitavad liited: <i>-lt, -sti, -kesi, -ti</i>.</p> <p>Viisimäärsõnade tuletamine omadussõnadest ning <i>nud-</i> ja <i>tud-</i>kesksõnast.</p> <p>Hulgamäärsõnade tuletamine arv- ja asesõnadest (<i>kahekesi, mitmekesi</i>).</p> <p>Ajamääruse väljendamine liitega <i>-ti</i> (<i>õhtuti</i>).</p> <p>Õpitud liidete aktiivne kasutamine kõnes.</p> <p>Tegusõna ja lause laiendamine määrsõnaga.</p> <hr/> <p>Tegusõna</p> <p>egusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm).</p> <p>Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist.</p> <p>Ühendteigusõna.</p> <p>Tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Mineviku kesksõnad: <i>nud-</i> ja <i>tud-</i>kesksõnad.</p> <p>Minevikus tekkinud või tekitatud tegevuse või seisundi väljendamine.</p> <p>Mineviku kesksõna nimisõna täiendina, mis märgib omadust (<i>loojunud päike, seotud käed</i>).</p> <p>Oleviku kesksõnad: <i>v-</i> ja <i>tav-</i>kesksõnad.</p>
--	---

	<p>Tegija iseloomustamine <i>v</i>-kesksõnaga (<i>magav koer</i>).</p> <p><i>tav</i>-kesksõna nimisõna täiendina (<i>rajatav mänguväljak</i>).</p> <p>Kesksõnade moodustamine, käänamine ja õigekiri.</p> <p>Kesksõnavormi ja tegusõna pöördevormi eristamine.</p> <p>Tegusõna tuletamine.</p> <p>Õpitavad liited: <i>-u, -ta, -ata, -ne</i>.</p> <p><i>-u</i>-liitega tegusõnad loodushälte (<i>siutsuma</i>), olukorra muutumise (<i>närbuma</i>), tegijale endale suunatud või enesekohase tegevuse väljendajana (<i>kattuma, riietuma</i>).</p> <p><i>-ta</i>-liite kasutamine nimi-, omadus- ja määrsõnadest tegusõna tuletamisel.</p> <p>Liidete <i>-ta ja -da</i> õigekiri (<i>rõõmustama, kohandama</i>).</p> <p><i>-ata</i>-liitega tegusõnad hetkelise ühekordse tegevuse või äkilise häälightsuse väljendajana (<i>ehmatas, praksatas</i>).</p> <p><i>-ne</i>-liitega tegusõnad olukorra järk-järgulise muutumise väljendajana (<i>paksenedes</i>).</p> <p>Õpitud liidete aktiveerimine. Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.</p>
	<p>Võõrsõna</p> <p>Võõrhäälikud ja tähed, võõrsõnad.</p> <p>Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid	Õigekiri

2) kontrollib ise oma tööd, leiab ja parandab õigekirjavigu	<p>Veaohklikud häälikud sõnas. Sulghäälikud järgsilpides.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri.</p> <p>Enesekontroll. Enda koostatud teksti õigekiri.</p> <p>Ortograafiareeglite rakendamine: <i>g, b, d</i> helitute häälikute kõrval. Võõrsõnade õigekiri.</p> <p>Suur algustäht nimedes: olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad. Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed.</p> <p>Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu	
<p>Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite tundmine ning rakendamine.</p> <p>Õigekirja kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi.</p> <p>Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine.</p>	
Lugemine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb eakohast teksti endamisi, häälega lugedes valdavalt süntagmade kaupa ja ilmekalt</p> <p>2) analüüsib teksti õpetaja juhendamisel, leiab olulise teabe, teeb märkmeid</p> <p>3) kasutab tehtud märkmeid teabe taastamisel kas tekstilähedasel või kokkuvõtlikul jutustamisel</p> <p>4) kasutab tekstist saadud teavet loomingulisel jutustamisel (minategelase seisukohalt, jutustamisel grammatilise</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Pala lugemine vahelduvalt: häälega, endamisi, kooris.</p> <p>Teksti mõistmine ja orienteerumine tekstis</p> <p>Vaikselt lugemise käigus tekstist vajaliku teabe otsimine, teabe märgistamine sümbolite või lühendite abil lugemise ajal.</p> <p>Eneseväljendus</p> <p>Jutustamine</p> <p>Teksti lugemine ja analüüs sõltuvalt oodatava jutustamise liigist. Tegelaste käitumise ja emotsioonide hindamine.</p>

<p>ülesandega, kirjeldatud sündmuse muutmise või täiendamisega vms)</p> <p>5) edastab loetud või kuuludud teksti sisu teistele mõistetavalt suuliselt ja/või kirjalikult korrektses eesti keeles</p>	<p>Tööraamatu paladest saadud teabe baasil erinevate tarbekirjade koostamine (CV, kuulutus, avaldus, seletuskiri).</p> <p>Teksti kuulamise käigus märkmete tegemine ja nende kasutamine teksti hilisemal taastamisel. Tehtud märkmete kriitilinehindamine ja korrigeerimine.</p> <p>Konspekterimine</p> <p>Konspekti koostamine loetud teksti järgi: oluliste mõtete ja faktide leidmine ja märkimine tekstis, teksti lühendamine, lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine.</p> <p>Konspekti koostamine suulise kõne järgi: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi, lühendite kasutamine, lausete lühendamine: konspekti kirjutamine pärast ühist arutelu.</p> <p>Teksti ja konspekti kõrvutamise, jutustamine oma ja kaaslase konspekti järgi.</p>
--	--